

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE



Leto III.

Ljubljana, dne 20. februarja 1938.

Štev. 10—11.

Komunizem in mi

Vsak program, najsi bo tega ali onega političnega svetovnega nazora, je na zunaj, oziroma v teoriji, prav lep in sprejemljiv. Program vsakega gibanja, smer vsake, recimo politične stranke, ima svoje lepe strani, izražene z visokoletečimi frazami, toda ako pogledamo nekoliko njihovo bistvo, bomo marsikdaj zmajali z glavo: »No, sprva sem si stvar pač drugače predstavljal!«

In, ako za kak pokret, za kak svetovni nazor to velja, velja za komunizem, kjer je med teorijo in prakso tako velika razlika, da mora človek strmeti, ako se nekoliko globlje pozanima za njegova načela in potem za njegove uspehe.

Komunizem si je postavil v važen smoter revolucijoniranje vseh narodov. On nosi v sebi agresivno, mednarodno tendenco. V svojem programu zahteva uničenje vseh gospodarskih, socialnih, državnih, kulturnih in civilizatornih dobrin, ki naj bi se potem preuredile in preporodile na popolnoma novih načelih.

Dejstvo, da se komunizem poslužuje propagandnih metod, ki jih more spregledati samo dober poznavalec, a katerim stoji toliko ljudi nasproti s skoro naivno brezbriznostjo, je napravilo iz te internacijonale ogromno nevarnost za narode in države.

Precej razumljivo je, da so ti nauki zajeli največ mladino, ki še ni toliko zrela, da bi trezno presojala med dobrim in zlím, ali pa ono, ki si iz tega obeta kakršnihkoli dobrin in koristi. Seveda so temu krive zelo mnogo slabe socialne razmere, v katerih ta mladina živi. V svoji bedi se je oklenila marksističnih nauk, ki ji bodo, tako si misli, v najkrajšem času prinesli raj na zemlji. Ne zaveda se pa, da je ves ta zunanji lesk komunizma samo krinka, pod katero se skriva pač vse kaj drugega kot raj.

S skrbjo opazamo, da današnja naša mladina posveča le premalo pažnje rastoči nevarnosti komunizma. Pri njem vedno vidimo le eno napako: židovski internacijonalizem. Nekateri pravijo: »Če abstrahiramo komunizmu baš ta internacijonalizem, je vendar popolnoma sprejemljiv.« Kar pa ne drži. Komunizem je in ostane v bistvu zgrešen socialno-gospodarski sistem. V ustroju človeške družbe so nekatere temeljne osnove, ki se ne dajo predrugačiti, kaj šele odpraviti. Bistveni pogoj napredka in sožitja je zasebna lastnina in iniciativa poedincea, kar komunizem odločno zavrača. Poedinec potrebuje lastnino, da z njo gospodari, svobodno tekmuje in polaga temelj napredku, ki je smisel človeškemu življenju.

Komunisti so pozabili, da smo ljudje, težječi po napredku, ne pa čreda, ki ji ni do drugega, kot da gre na pašo in se tam nasiti. Upravičeno je vzkliznil Marzini, ko je govoril o komunizmu, ki je bil ta čas še samo utvara nekaterih, da bi bilo to življenje hobrov!

Seveda, lepo bi bilo, če bi se dala izvesti res prava in splošna enakost. V sedanjih prilikah pa je to absolutno nemogoče. Nekateri kaste, ali če

Cerkev svetega Jurija na Oplencu

O Veliki noči priredi M. O. S. D. romanje na Oplenec. Da bodo udeleženci tega potovanja nekoliko poučeni o zgodovini kralja Petra I., Prinašamo nekaj tozadernih podatkov.

I. Karadjordje in Šumadija

Narodna dinastija Karadjordjevičev je po svojem pokoljenju kakor tudi po svojem nacionalno-političnem delovanju tesno vezana na Šumadijo in na malo mesto Topola, ki jo je osnoval in proglasil za svojo prestolnico veliki Karadjordje. V tej Šumadiji, plodni in nekoč zelo gozdnati, z valovitim gričevjem raztresenimi vasmi so se odigrali vsi glavni dogodki novejšje zgodovine srbskega naroda. Tu je Viševac, kjer se je rodil Karadjordje, tu je Orašac, kjer je bil Karadjordje izbran za narodnega voditelja. Tu je planina Rudnik, priča prvih bojev za osvoboditev Srbov izpod Turkov. Tu so z eno besedo, vsa ona zgodovinska mesta, ki še dandanes čuvajo spomin na hrabra in velika dela Karadjordja, njegovih sodelavcev in njegovega naroda.

II. Topola in Karadjordjeva stara cerkev

Mestece Topola se je prej imenovalo vas Kamenica. Ker je stal v bližini Kamenice prej velik topol, pri katerem so se trgovci odpočivali na svojem potu v Beograd, se je kraj začel polagoma omenovati Topola. Tu je Karadjordje zgradil leseno hišo. Tu je živel in s svojo služničadjo obdeloval polja, kot vsak drug kmet v okolici.

Leta 1311. si je na ruševinah stare hiše postavil veliko zgradbo, poleg nje pa cerkvico. Topola je postala sedaj res središče narodnega življenja. Tu je voditelj sprejemal tuje poslance in sle.

Ta njegova cerkev je bila pozneje porušena, a zopet popravljena. Na novo jo je postavil knez

hočete razredi so danes neizogibni. In tako smo zopet pri vladanju nekaterih, ne pa vseh.

Prav lep primer vidimo danes v bratski Rusiji. Umske sposobnosti ruskega naroda počivajo. Nekdaj tako mogočna Rusija, je sedaj še vedno tako oslABLJENA, da n. pr. ne more tvegati napada na Japonsko, ki ograža njene življenjske interese na Daljnem vzhodu. No, v zadnjem času lahko zopet opazamo razveseljivo prebujanje ruskega nacionalizma ter počasen povratek k zasebni lastnini. Ruski narod bo vstal preroben po težkih preizkušnjah in s svojim ogromnim številom prebivalcev povzročal precej strahu svojim nasprotnikom.

Aleksander. Popravil in na novo zgradil je vse stavbe, ki so jih Turki leta 1313 porušili. Topolska cerkev je bila na novo posvečena leta 1348., kar je storil tedanji srbski Metropolit Peter Jovanović. V tej cerkvi počivajo ostanki Velikega Karadjordja. Sem jih je ukazala prenesti kneginja Ljubica, žena kneza Miloša Obrenovića leta 1817. Od tedaj je postala ta cerkveca kraj romanja vseh, ki so kakorkoli pomagali pri osvobojenju izpod Turkov, da se tu poklonijo svojemu velikemu voditelju.

III. Cerkev sv. Jurija: Zadužbina kralja Petra

Karadjordjeva stara cerkev v Topoli je dočakala 1903. leta Petra Karadjordjevića kot kralja Srbije. Po volji naroda je stopil stari kralj na prestol svojih prednikov in svoje vladanje preokrenil v novo smer. Kraljevina Srbija je postala pod njegovo vlado jugoslovenski Pijemont, ideal demokratske ureditve in knjiga večno živih zgodovinskih dogodkov. To vladavino je stari kralj Peter hotel obeležiti in kronati z zadužbino, ki bi večno vzpodbujala nova pokoljenja z ideali rodoljubja in svobode.

Vrh malega Oplenca je izbral kralj Peter, da na njem dvigne svojo cerkev, cerkev sv. Jurija v srcu Šumadije. Kraj so takoj geodetski sondirali in astronomski ugotovili smer proti vzhodu. Kralj sam je postavil temeljni kamen in 1. maja 1910 se je pričelo z zidanjem. Konec leta 1911. je bila cerkev do strehe gotova. Tedaj so prenesli z Dunaja v kriptu ostanki starišev kralja Petra, kneginje Perside in kneza Aleksandra.

Jeseni leta 1912. je bila cerkev v glavnem dovršena. Ker je bila baš tedaj na vidiku balkanska vojna, kralj Peter ni hotel, da ostane cerkev neposvečena. Zato je Beograjski metropolit 23. septembra 1912. leta provizorno posvetil zadužbino v prisotnosti kralja Petra, njegove družine, dvora, ministra prosvete, narodnih poslancev in naroda iz okolice.

V času od 1913 do 1915, ko sta se vršili balkanska in svetovna vojna, so se morala dela na cerkvi prekiniti. Nekateri malenosti so se sicer izdelale, vendar na resno okrasitev cerkve ni bilo misliti. Vršila se je borba za svobodo in osvobojenje vseh jugoslovenskih krajev. Ta borba je privedla do tragičnega leta 1915., ko se je morala srbska vojska umakni preko Albanije. Tudi stari kralj je moral zapustiti svojo domovino. Svoje poslednje dni v svobodni Šumadiji je prebil v mali hiši pri svoji zadužbini, kamor je često prihajal regent Aleksander in ga obveščal o vojnih operacijah in načrtih.

Jeseni 1915 je zavzel sovražnik Srbijo. Mučil in obeščal je srbski narod. Nato je šel še dalje. Prišel je skruniti cerkve in zadužbine. Niti cer-

kev sv. Jurija na Oplenju jim ni bila sveta. Oplenili so ji streho, ki je bila izdelana iz bakra, sneli zvonove, pobili stekla. Oskrunili so grobove kraljevskih prednikov, češ, da je v kripti skrit kraljev arhiv.

Po veliki svetovni vojni je kralj Peter večkrat še obiskal svojo cerkev, a ni doživel, da bi bila popolnoma dovršena in popravljena. Ko je umrl, je Šumadija odprla svoja prsa, da nudi poslednji počitek svojemu kmetškemu kralju na onem mestu, kjer so njegovi predniki pričeli krvavo borbo za svobodo, ki jo je kralj Peter končal in izvojeval zmago vsega jugoslovenskega naroda.

IV. Obnova cerkve sv. Jurija

Takoj, ko je stopil na prestol kraljevine Jugoslavije, je kralj Aleksander pričel z obnovo Zadužbine. Dal je popraviti vse, kar se je v svetovni vojni pokvarilo in razbilo, nabavil je nove zvonove iz Francije.

Prvotno si je zamišljal kralj Peter ureditev notranjosti cerkve tako, da bi bila preko vseh sten v marmornate plošče urezana imena vseh častnikov in vojakov, ki so padli v vojnah leta 1912. do 1913. Ker pa je padlo v svetovni vojni preko 350.000 srbskih vojakov, bi bilo nemogoče, da se vsa ta imena vrezajo v steno, ker bi bilo pač premalo prostora. Zato je Kralj Aleksander I. odločil, naj se notranje stene okrase s steklenim mozaikom, po motivih ikon in fresk iz starih zadužbin. (Dalje)

Potovanje na Oplenac

Kot smo že nekajkrat napisali, priredi Mladinski odsek Strelske družine v Ljubljani za časa velikonočnih počitnic, poklonitveno romanje na grob blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Računamo, da se bo potovanja udeležilo okoli 300 ljudi. V tem številu je že všteto vodstvo, ki bo sestavljeno iz starejših članov strelske družine, zdravnikov in starejših gospa, ki bodo vodile ženske udeležence. Omeniti moramo, da je veliko prijav prišlo tudi iz drugih središč našega srednješolskega življenja, kakor iz Kranja, Novega mesta, Celja, Maribora, Kočevja in Murske Sobotice, tako da bo to potovanje prava manifestacija slovenske mladine jugoslovenskemu duhu.

Odbor sestavlja do minute točne programe, v katerih bo do pike natančno določeno kretanje tega velikega števila udeležencev. V teh programih bo natančno zabeležen odhod iz Ljubljane, prihod v Mladenovac, ogledi, pot v Beograd, obiski beograjskih znamenitosti, kosila, južine, prenočišča itd.

Prav tako bodo izdani posebni znaki za udeležence izleta. Tako se bodo ti poznali sami med seboj in jih bodo vsi poznali tudi na Oplenju in v Beogradu.

Odbor nam je javil, da bodo vsoto 120.— din mrali udeleženci plačati do 15. marca in sicer po položnicah, ki jih bodo vsi dobili. One, ki položnic niso dobile, se bodo morale priložiti, prosijo odbor, da jih reklamirajo pisмено ali osebno na naslov: Mladinski odsek Strelske družine, Ljubljana, palača Grafike. Kdor do navedenega roka ne bi plačal navedene cene, bo črtan iz seznama udeležencev.

Zvedeli smo tudi, da vlada v Beogradu veliko zanimanje za prihod slovenske mladine in da se je v ta namen že sestavil poseben odbor, kakor tudi damski komite, ki bo skrbel predvsem za dekleta, da bodo imela udobna prenočišča, najbrže v privatnih stanovanjih.

Ljubljanske udeležence opozarjamo na sestanek MO, na katerih bo vsaka izprememba, pridobitev ali kakšno novo navodilo takoj javljeno. To javljamo zato, da se ne bi kdo izgovarjal, da ni o čem obveščen. Prvi tak sestanek je bil v soboto 19. II. ob 17. uri v Grafiki.

Poklonitev gospej dr. Franji Tavčarjevi



Gotovo je malo takih, ki ne vedo, da je gospa Franja Tavčarjeva, Visoška gospodinja, praznovala 8. t. m. svojo 70 letnico. Prav tako vemo, da pozna vsakdo veliko in plemenito srce gospe Franje. Mnogo dobrega je storila s svojo darežljivostjo in naklonjenostjo, vedno je pomagala tistim, ki so bili pomoči potrebni. Gospa Tavčarjeva je kakor njen pokojni mož g. dr. Tavčar, stala vedno v ospredju nacionalnega jugoslovenskega gibanja, tako v težkih dneh pred vojno, kakor tudi danes.

Kako veliko je spoštovanje, ki ga ima ves naš narod do nje, je pokazal počastitveni večer. Brez števila ljudi, starih in mladih, bogatih in siromašnih se je gnetlo v veliki dvorani Kazine. Vsi so hoteli s svojo prisotnostjo pokazati, da

pravilno cenijo delo, ki ga je ga. Franja storila za nas vse.

Dnevni listi so mnogo poročali o njeni proslavi, mi bomo le omenili, da je bila počastitev res vredna njenega jubileja.

Neštevne organizacije in društva so ji izrekle svoje čestitke. Naj na tem mestu povemo, da se je gospej dr. Tavčarjevi poklonilo tročlansko odposlanstvo »Naše volje« in Mladinskega odseka strelske družine in obenem s čestitkami poklonilo slavljenki lep šopek z državno trobojnico. Visoška gospa se je zastopnikom pristrčno zahvalila in jim želela, naj bi še nadalje ostali v svojem delu tako trdni in pošteni in naj bi kot doslej delovali med jugoslovensko mladino v velikem jugoslovenskem duhu.

Poleg lepih govorov, krasnega petja in ubrane glasbe se je lepo odražala recitacija, ki so jo imele v narodne noše oblečene gospodične Slamiceva, Petrželova in Mlejnikova, ki so jubilatki poklonile skrinjico z narodnimi motivi, v kateri je bil zbran denar, ki je bil nabran v namen, da se postavi dom Franje Tavčarjeve.

Večer je dosegel višek, ko je gospa sama vstala in se v krasnih besedah zahvalila vsem navzočim in jih pozvala, naj vsi trdno vztrajajo na braniku naše ljube velike Jugoslavije.

Čitateljem!

Ta številka je izšla nekoliko kasneje, ker ima povečan obseg

Slovenska Kočevska

V BORBI ZA NAŠO KRI

Ni danes dosti teh junakov, povdarim slovenskih junakov, ki si upajo danes javno pokazati svoje Slovenstvo, kajti njegovi gospodarji so danes še vedno močnejši, jačji, ker imajo kapital, industrijo, svojo cerkev.

A kje so še ostali naši Slovenci in Slovenke? Saj trdimo, da so Slovenci v večini na Kočevskem!

Tu so zaslužni, brez moči in narodne zavesti in skoro otopeli prenašajo suženjski jarem. To so oni, naši najmanjši, naši najnižji... Žive pa tudi drugi naši Slovenci in Slovenke, rojeni slovenski sinovi in hčere, ki so se pa tako navzeli nemškega duha in jezika, da so najhujši renegati in dnes voditelji nemštva na Kočevskem. Takih naših rojakov je dovolj tu. Mnogo primerov imamo, ko sta starša Slovenca, a njihov otroci ne znajo besedice slovenski... Pač nemški upliv, nemška taktika, nemška propaganda — vse to je odtujilo našo kri, ki je in ostane naša, pa se z njo danes baha Nemeec. In še eno skupino naših ljudi imamo na kočevskem. To so mešanci. Oče je Nemeec in mati Slovenka ali obratno. Teh je nad polovico. Da se vsi ti priznavajo k nemškemu duhovnemu in jezikovnemu krogu, ni treba posebej povdarjati. Tu najdemo najrazličnejša imena z raznimi tseh, sh, gg, sch itd., ki so dodana našim čistim slovenskim imenom. Med tem, ko se je oče podpisoval s č se sin podpisuje s tseh. Takih in podobnih primerov bi vam lahko naštel v nedogled. Seveda Nemci vso to našo kri prištevajo k čisti nemški. Med naseljenci slovenske Kočevske nam ostane še res prava peščica čistih Nemcev, potomcev onih prvih naseljencev, bavarskih upornih kmetov, ki pa so povsem objektivni in mirni in ki so se v sedanji državni red vživel in žele mir-

nega sožitja z našim vladajočim rodом. Le žal, da je teh tako malo, da nimajo skoro nikakega upliva na razvoj dogodkov.

Taka je torej prava resnična slika, ki je bistveno drugačna od one potvorjene, ki jo rišejo in kriče v svet renegati, voditelji sedanjega Nemštva slovenske Kočevske, ki so sami Slovenci in je njih mesto in pripadnost le v Slovenstvu.

Zato nam bodo sedaj razumljivi vsi žalostni primeri odtujevanja naše krvi na Kočevskem in krivice, ki se gode našemu rodu. Zato je zahteva Slovencev na Kočevskem po slovenski šoli, slovenski cerkvi in slovenski kulturi pravična po vse božjih in človeških zakonih.

Naša odtujena kri kliče kralja Matjaža! Mladina naj bo oni junak, ki naj kmalu potegne meč, da z njim udari po zaslepljenih in pripadnikih naše krvi in rodu slovenske Kočevske.

Zdravo!

(Konec)

-ar

Čitateljem!

Današnji številki je priložena vprašalna pola, na katero naj vsi naročniki in čitatelji gotovo odgovore. Uredništvo se bo nasvetov držalo in po možnosti ugodilo vsem željam.

Uredništvo.

Vekoslav Bučar:

Skozi bratsko Bolgarijo

(Nadaljevanje)

Glavno mesto Bolgarije je videti od daleč zelo mično, kakor vsako orijentalno mesto. Različnost barv in velika razprostranost, napolnjena z različnimi hišami, cerkvami, džamijami v visokimi minareti (stolpčiči), ki štrlijo v sinje nebo, ter veliko število dreves, ki so nasajena po ulicah in dvoriščih, vzbujajo zanimanje tujca na prvi pogled. Od enolične okolice se jako loči tako pisan predmet, in ravno ta razloček mogočno vpliva na oko. A ko si prišel v mesto, udaril ti je v nos smrad, da si moral kolikor mogoče hitro zatistiti nosnice, katere se le počasi privadijo na neprijetno vonjavo, prihajajočo od različnih smetišč, mlak, ciganskih bajt, podrtij in drugih nesnag, ki ležijo po ulicah. Le počasi sem se mogel za silo privaditi tem neprijetnostim. Ko pa sem bil svoboden, popihal sem jo rad iz mesta na čisti zrak, kjer sem zrl v daljavo na bele snežnike Rilskih planin ter na sivo glavo Vitoše, katera se dviga na južni strani mesta kakor orjak in gleda nemo na pisano igro, imenovano Sofijo, ležečo ob njenih nogah.

Kako krasen je pogled na sofijsko okolico in vrhove planin, kadar zahaja sonce! Na snežnem vrhu Rile zreže rdeče žarke zahajajočega sonca, ki se vsled snega izpreminja v belo-rdeči žar, da se vidi človeku, kakor ognjena planina: a drugi vrhovi okrog se kažejo v raznih svetlobah in barvah, tako da se ne moreš nagledati te prirodne krasote... Poulični hrup in trušč umazanih in kričočih židovskih prodajalcev in preprostih bolgarskih kupovalcev me ni mogel privabiti; čim bolj sem gledal življenje po mestu, tem bolj sem se čutil tujca.

Šele sčasoma se je začelo obračati mestno življenje na boljše. Župan in mestni svetovalci so začeli skrbeti za čistost po ulicah in za red na »čaršiji« (na trgu), kjer so bile prodajalnice, kavarne in krčme. Inženjerji, večinoma Čehi, so prišli uravnati ulice, rušiti posebno slaba in na pol podrtja poslopja, staviti na mesto njih nova itd. Dobre gostilnice so odprli od drugod došli krčmarji, navadno Srbi, Ogrji ali Nemci. Psi, kateri so hodili poprej v celih tropah po mestnih ulicah in po svoje skrbeli, da se očistijo razne nesnage, kakor kosti, mrhovina in drugi odpadki, izginili so počasi, ker niso našli več živeža. Zato pa jih je bilo še veliko po okolici, kjer so se zimski čas menda družili z volkovi, katerim so po dlaki čisto podobni.

V teku štirih ali petih let, t. j. okoli l. 1884., je dobila Sofija čisto drugo lice. Ravne ulice vodijo po novem delu mesta, katero se je razširilo proti iztoku na obeh straneh griča, na katerem stoje razvaline sv. Sofije... Sploh je Sofija v zadnjih letih tako napredovala, da nekdanje mesto ni več spoznati. Stara »čaršija« je izginila, umazani španjolski židovi so se umaknili nazaj v nove, po velikomestnem vzorcu napravljene prodajalnice... Dobila je vodovod, a sedaj pripravljajo električno razsvetljavo, konjsko železnico (tramvaj) itd.

Danes je Sofija po svoji legi in vzorni čistoti eno najlepših mest Balkanskega polotoka. Ima lepe ulice, ki so v središču mesta tlakovane s posebno rumeno keramično opeko. Asfalt se baje iz klimatičnih razlogov ne obnese in zato so asfaltirane le nekatere stranske ulice, ki so jih tako tlakovali za poizkušnjo. V glavnem prevladuje tlak iz kamenitih kock. Konjska cestna železnica, o kateri pripoveduje Bezenšek, je že zdavnaj izginila in na njeno mesto je stopila električna, ki je danes speljana že daleč v sofijsko okolico. Njeno omrežje v eksploataciji meri preko 38 kilometrov. V prometu je nekaj prav modernih voz s tapeciranimi sedeži. Poleg električne cestne železnice pa skrbi za promet pot-

nikov tudi veliko število avtotaksijev in izvoščkov, ki imajo svoja stojšča na vseh prometnejših krajih. Prebivalstvo raste iz leta v leto in danes šteje Sofija že 330.000 prebivalcev.

Trgovina je živahna, pred leti še cvetočo obrt pa izpodriva industrija vedno bolj in bolj. V zadnjih letih je postala Sofija največje bolgarsko industrijsko mesto. Ima steklaro, pivovarno, železolivarno, več velikih mlinov, usnjarne, tovarne za testenine, milo, telegrafске in telefonske aparate, razna barvila, pohištvo itd. Poleg mnogih kulturnih ustanov ima Sofija od leta 1934. tudi radioodajno postajo. Vodovod, ki je speljan od Rilskih jezer, daje prebivalstvu izborna planinsko pitno vodo. Mesto se stalno modernizira ter ima danes že mnogo krasnih poslopij. Na raznih krajih se rušijo stare stavbe in gradijo nove, ki ustrezajo vsem zahtevam sodanosti.

Od trga pred kolodvorom vodi v mesto široka ulica Marije Luize. Kakor hitro prekorajmo rečico Vladajsko, preko katere vodi levji ali »šaren« most, ki je bil zgrajen leta 1891., je ulica že čisto velemestna in odpre se krasen pogled na s snegom pokriti vrh Vitoše. Dalje proti središču mesta je v tej ulici na desni mestna tržnica, za njo pa veliko okroglo poslopje: sinagoga španjolskih židov. Nasproti tržnice so lepi nasadi, za katerimi je poslopje sofijskih toplic. Alkalično mineralna voda ima 47° ter je radioaktivna. Leči razne kožne bolezni, kronični revmatizem itd. Na vogalu ulice Marije Luize in Trgovske ulice je Banja-Baši-džamija, edina muslimanska molilnica v bolgarski prestolnici ter zadnji živi spomin nedavne turške sužnosti.

Ulica Marije Luize se steka v obširen trg Svete Nedelje, kjer se nahaja cerkev istega imena s krasno kupolo. V njej je grob bolgarskega revolucionarja in pesnika Georgija Save Rakovskega (1821—1876), ki je umrl v Bukarešti, njegove smrtne ostanke pa so v tej cerkvi pokopali leta 1885. Spomladi leta 1925. je bil v njej izvršen atentat s peklenskim strojem, ki je cerkev močno poškodoval in deloma celo porušil. Pozneje

je bila prenovljena in leta 1933. so jo na novo posvetili. Ker se nahajajo v njej zemeljski ostanke srbskega kralja Milutina (1282—1321), ki so bili semkaj prinešeni iz Trepče okoli leta 1460., imenujejo cerkev tudi Sveti Kralj. Narod smatra kralja Milutina za svetnika in zato prihaja v cerkev sv. Nedelje s posebno pobožnostjo. Ko je po omenjenem atentatu ostalo truplo kralja Milutina med razvalinami nepoškodovano, je postal narod še bolj prepričan o njegovem svetništvu.

Na trgu svete Nedelje je izhodišče glavnih prog mestne cestne železnice. V ozadju trga je palača pravoslavne bogoslovne fakultete, vzhodno od stolnice — v ulici Klementine — pa nova palača sofijskega metropolita. Od tu se pride skozi kratko ulico carja Kolojana na okrogel trg, kjer se nahaja na ostankih rimskega kopaljšča cerkev svetega Jurija. Imenujejo jo Džul-džami, ker je bila v turški dobi džamija. V njej so zanimive freske XII. in XIV. stoletja, ki jih prištevajo med najznamenitejše starobolgarske slikarije.

Po bulvarju Dondukova in Trgovski ulici pridemo na trg Aleksandra I. Imenovan je po prvem bolgarskem knezu Aleksandru Battenbergu. Tu je na malo vzvišenem, ograjenem prostoru kraljev dvor, nekdanji turški konak. Slednji je bil proti koncu preteklega stoletja večkrat znatno predelan in dozidan, dokler ni dobil današnje oblike. Južno od dvora je mestni vrt — »gradska gradina«, malo dalje pa se nahaja impozantna stavba narodnega gledališča. Staro stavbo je leta 1922. upepelil požar, nakar je bila šest let pozneje dograjena sedanja. Zapadno od mestnega vrta je v stari, arhitektonsko zanimivi zgradbi državni arheološki muzej, kjer se hranijo predmeti iz prazgodovinske, tračanske, rimske, bizantinske in starobolgarske dobe. Zelo bogata je denarna zbirka, ki šteje preko 22.000 novcev. Zgradba je nekdanja turška Bajuk-džamija, ki jo je začel graditi že sultan Mohamed II. (1451—1487), osvojitelj Carigrada. Dograjena pa je bila kot največja turška džamija v Sofiji leta 1494. Poleg arheološkega muzeja so temelji ogromne stavbe, za katero je izdal načrte naš pokojni državnik Nikola Pašić, ko je po timoški vstaji leta 1883. živel nekaj let v Bolgariji kot srbski politični emigrant.

Ob vzhodnem izhodu iz kraljevega dvora se pričinja ulica carja Osvoboditelja, tako imeno-

„NAŠA RAST“

Pred kratkim je izšla prva številka glasila mladih srednješolskih literatov »Naša Rast«. List, ki ima obliko male revije, bo izhajal vsak mesec na šestnajstih straneh. Izdaja ga literarno-kulturni krožek Podmladka Rdečega križa na III. drž. real. gimnaziji v Ljubljani. Ureja ga uredniški odbor, nad katerim je prevzel pokroviteljstvo g. prof. Slavko Raič. Že samo dejstvo, da se je za revijico zavzel priljubljeni g. profesor, nam daje garancijo, da bo list vedno na višini in da bo zastopal strogo nacionalno smer.

Marsikdo bo dejal, da novega časopisa nismo potrebovali. Nasprotno, prav takega nam je tudi potreba. List se v kakšna politično-gospodarska vprašanja ne bo spuščal. On naj bo samo sredstvo, s katerim bodo naši najmlajši literati pokazali, da tudi oni delajo, da so tudi oni polni misli in želje, ki jih bodo na ta način mogli prikazati oni javnosti, ki se za svojo mladino zanima in ji je pri srcu njeno delo in napredek.

Za svoje geslo si je list postavil Župančičevo:

Mi, kar nas je kovačev, mi bomo vsi kovali,
kovali svoja srca,
kovali svoj značaj...

Vsebinsko prve številke je vsekakor dobra, posebnost če pomislimo, da je to začetek. Toda začetek, ki nekaj obeta.

Nekateri članki so naravnost odlični. Tako na primer kritika premiere Čapkovne drame »Bela bolezen« v našem gledališču, ki kaže zrele poglede pisca na današnje čase in na imperijalistične težnje evropskih sil, pa tudi dobro poznanje dramatskih efektov in — defektov.

»Romanca« je dobra, le nekoliko spominja na Gregorčiča. Toda to ni nič hudega, saj tako mlad človek še ne more biti popolnoma samostojen in se naslanja na pesnika, ki mu je ideal. In bolje je, da se naslanja na pesnika, ki je naš, kot pa da si jemlje za zgled pesnika, ki nam je i po težnjah i po slogu tujec.

Razveseljiv je članek »O zaščiti naših narodnih manjšin«. Naša mladina vendarle še ni popolnoma pozabila svojih bratov onkraj meje, še vedno se zanima za njihovo nesrečo in trpljenje. Škoda, da piscu najbrž prostor ni dopuščal, da bi se o problemu malo obširneje razpisal.

Zelo simpatične so literarne črtice. Vendar me zelo čudi, da so pisci tako črnogledi (»Žalosten spomin«, pesemca »Prerokba«).

Nov časopis toplo pozdravljamo in mu želimo uspehov. O vsaki številki bomo prinesli svoje poročilo.

A. V.

vana po ruskem carju Aleksandru II. (1818—1881). Tu je poleg dvora kraljev prirodopisni muzej, ki je eden najbogatejših te vrste na Balkanskem polotoku. V trinajstih velikih dvorinah se nahajajo mnogoštevilne zbirke raznih živali. Ptičja zbirka šteje preko 15.000 komadov, zbirka žuželk pa preko 30.000. Malo dalje je v isti ulici krasna cerkva sv. Nikolaja s petimi zlatimi kupolami. Ker je bila do propada carske Rusije last sofijskega ruskega carskega poslaništva jo imenujejo tudi ruska cerkev. Blizu nje je danes sovjetsko poslaništvo, kajti Bolgarija je že pred leti priznala sovjetsko Rusijo ter vzpostavila z njo diplomatske odnose.

Nasproti lepim nasadov je v ulici carja Osvoboditelja oficirski dom »Venni klub« z veliko dvorano, v kateri se prirejajo večje družabne prireditve. Dolgo časa je bila to največja sofijska dvorana. Na mestu oficirskega doma je stala do leta 1896. stara vojna akademija, v kateri so se leta 1886. uprli kadeti vladi kneza Battenberga. Nova vojna akademija se nahaja v vzhodnem predmestju Sofije. Malo dalje od oficirskega doma se pride do palače vojaškega kartografskega inštituta in mimo zunanjega ministrstva do zgradbe narodne skupščine, ki jo bolgari imenujejo »Narodno sobranje«. Na nasprotni strani je spomenik carja Osvoboditelja, ki predstavlja ruskega carja Aleksandra II. na konju. V desnici drži manifest, s katerim objavlja vojno Turčiji. Pod njim so na konjih ruski generali: veliki knez Nikolaj, Gurko in Skobelev. Na reliefih podstavka so prikazani prizori iz osvobodilnih bojev, sprejem ruske vojske in podpisovanje mira. Spomenik je bil odkrit leta 1907. Visok je 16 metrov in je delo italijanskega kiparja A. Zocchija.

Spomenik carja Osvoboditelja stoji na trgu Narodnega sobranja, v katerega se razširi ulica carja Osvoboditelja. Tu je več javnih poslopij, kakor etnografski muzej, vladni tiskovni urad (Direkcija na pečata) in akademski dom. Etnografski muzej ima bogato zbirko narodnih noš iz vseh bolgarskih pokrajin in zanimivo zbirko izdelkov bolgarske narodne obrti. Iz te zbirke vzbuja pozornost leseni top, izdelan iz črešnjevega lesa, s katerim so se hoteli revolucionarji iz leta 1876. boriti proti Turkom. Zelo bogat je muzejski arhiv, v katerem hranijo literarno zapuščino Neofita Rilskega in bolgarskih narodnih revolucionarjev Georgija Save Rakovskega, Vasilija Levskega, Hrista Boteva i. dr. Ravnatelj muzeja je znani bolgarski komediograf Stefan Kostov, kojega komedijo »Goljemanov« je pred leti uprizorilo z velikim uspehom tudi ljubljansko narodno gledališče.

Če se povzpne na trg Narodnega sobranja na trg Aleksandra Nevskega, pridemo do palače bolgarske akademije znanosti, ki je bila zgrajena leta 1928. in se nahaja poleg zunanjega ministrstva. Tudi ta stavba je last akademije in so v njej prostori ministrstva le začasno, dokler se ne zgradi nova palača ministrstva za zunanje zadeve. Sredi trga pa se nam ustavi pogled na veličastni cerkvi Aleksandra Nevskega, zgrajeni kot spomenik hvaležnosti Rusom za bolgarsko osvobodjenje. Njen slog je bizantinski z nekaj ruskimi potezami ter ima obliko trinadstropnega broda. Kupole so pozlačene, zunanje stene pa deloma obložene z mozaikom. Znotraj je cerkev vsa poslikana s krasnimi freskami, ki jih je izdelalo 25 ruskih in domačih umetnikov. Ogromna cerkvena notranost, ki je 70 metrov dolga, 53 metrov visoka in 50 metrov široka, napravlja na obiskovalca izredno močan vtis. Premer velike kupole meri 16 metrov. Pod cerkvijo je grobnica z okrog 200 grobovi, namenjenimi za zadnje počivališče najzaslužnejših Bolgarov. Na čelni strani cerkve je dvanajst zvonov različne velikosti. Največji zvon ima v premeru tri metre in je težak 12.000 kg. Njega glas se čuje do 25 kilometrov daleč v sofijsko okolico. Svoje ime ima cerkev po ruskem svetniku Aleksandru Nevskem, krstnem patronu carja Osvoboditelja.

Dasi je bila cerkev dozidana šele leta 1913., ima za seboj zanimivo zgodovino. Misel, da naj bi se zgradila spominska cerkev v čast ruskih vojakov, padlih za osvobodjenje Bolgarije, se je porodila že v ustavotvorni skupščini leta 1879. Kmalu pa je nastal spor radi vprašanja, kje naj se spominska cerkev postavi in kateremu svetniku naj bi bila posvečena. Eni so bili mnenja naj bi cerkev stala na vrhu sv. Nikolaja nad Šipko, drugi so zahtevali, naj bi stala na vidnem mestu v Sofiji. Posebno huda borba se je vodila proti posvetitvi cerkve sv. Aleksandru Nevskemu, češ da ta svetnik nima ničesar skupnega z osvoboditvijo Bolgarije in tudi ne z bolgarsko zgodovino. Ko pa je leta 1882. knez Battenberg stopil na stran onih, ki so zahtevali, da se zgradi cerkev v Sofiji in posveti Aleksandru Nevskemu, je bil prepričan. Kljub raznim težkočam, zvezanimi z nabiranjem prispevkov za novo cerkev, je leta 1883. ministrski svet naprosil slovečega petrograjskega arhitekta Bogoljubova, naj izdelata načrt za spominsko cerkev. Dve leti pozneje je bil načrt gotov, vendar ga ministrski svet ni odobril, kajti načrt je predvideval manjšo cerkev, v kateri bi bilo prostora komaj za 1200 ljudi. Sklenil je, naj se načrt popravi tako, da bo v cerkvi prostora vsaj za štiri do pet tisoč oseb. Kmalu nato je prišlo do zedinjenja Bolgarije in v zvezi s tem do srbsko-bolgarske vojne, kar je zopet potisnilo vprašanje zidave spominske cerkve z dnevnega reda. Medtem je tudi umrl Bogoljubov in leta 1896. je bolgarska vlada naprosila za izdelavo novega načrta profesorja arhitekture na petrograjski umetnostni akademiji Pomeranceva. Ta je izdelal načrt, ki ga je pozneje vlada odobrila in leta 1904. se je pričelo

z zidavo, ki je trajala z malimi presledki devet let. Posvečena pa je cerkev bila šele leta 1924.

Zapadno od cerkve Aleksandra Nevskega stoji starodavna cerkev sv. Sofije, po kateri je dobilo mesto svoje ime. Arhitektonsko je cerkev zelo zanimiva in predstavlja edinstven primer cerkvene arhitekture bližnjega vzhoda. Je bazilika s kupolo in tremi ladjami. Kdaj je bila zgrajena se točno ne ve. Nekateri zgodovinarji trde, da je iz časov bizantinskega cesarja Justinjana (527—565), profesor Filov je mnenja, da je iz IX. stoletja. A. Protič pa, da je iz dvanajstega. Postavljena na najvišjo točko mesta je radi svoje veličastnosti vzbujala v starih časih pozornost tujih potnikov, učenjakov in umetnikov. Turki so jo najprej preuredili v džamijo, po potresu leta 1818. in 1858. pa so jo uporabili za skladišče orožja. Pred približno desetimi leti so jo pričeli restavrirati in danes je že toliko popravljena, da se lahko v njej vrši bogoslužje. V cerkvi in zunaj nje so odkrili starokrščanske svodaste grobnice s freskami, na katerih se opaža vzhodni in zapadni upliv. Poleg njih so našli tudi velike mozaike, ki izvirajo od cerkve, stojee na tem mestu pred sedanjo.

Na vzhodu zaključuje trg poslopje državne tiskarne. V rdečem poslopiju južno je akademija lepih umetnosti z razstavnimi prostori. Med ulico Šipka in Oborište, malo dalje od kraljeve jahalnice je v malem parku spomenik v čast ruskih zdravnikov, padlih v osvobodilnih bojih. Poleg državne tiskarne pa se nahaja spomenik Vasilija Levskega, revolucionarja in narodnega junaka. Stoji skoraj na istem mestu, kjer so ga Turki leta 1876. obesili.

(Nadaljevanje sledi)

J. Š.

Naši rojaki

(Nadaljevanje)

OZEMLJE

Z besedo Primorska imenujemo danes ozemlje, kjer bivajo Slovenci in Hrvati v kraljevini Italiji, ter njega prebivalce Primorce. Prav to besedico uporabljamo mi Slovenci večkrat kot žaljivko, s katero psujemo lastnega brata, ki je njegova krivda le v tem, da je moral bežati z lastne grude.

Na Primorskem in Beneški Sloveniji prebiva okoli 600.000 Hrvatov in Slovencev na ozemlju okoli 10.000 km² ter tvorijo 1½ % italijanskega prebivalstva v kraljevini Italiji.

Hrvati posedujejo južni del Julijske Krajine z otoki in z Reko. Štejejo cca 160.000 duš. Danes prebivajo Hrvati v Istri in Čičariji, kakor imenujejo svoji deželi, samo še v notranjosti in na vzhodni obali, dočim so zapadno obalo italijanski priseljenci že tako posedli, da danes skoraj ne moremo več reči, da so mesta Umag-Umago, Novi grad — Cittanova, Poreč — Porenzo, Rovinj — Rovigno itd. sploh še hrvatska, dočim ostalim še lahko dokažemo, da imajo Hrvati v njih večjo ali manjšo večino. Njih največje mesto je Reka — Fiume, katerega predmestje je bil pred vojno še Sušak.

Severno od njih, od črte Piran, Šapijane, ki je obenem tudi ločnica med Hrvati in Slovenci, prebivajo Slovenci. Imamo beneške in goriške Slovence. Razlika med njimi je v narečju in v tem, da so beneški Slovenci že od leta 1866. pod Italijo.

Gradiški Slovenci prebivajo med sedanjo jugoslovansko-italijansko mejo in med bivšo avstro-italijansko mejo, ki je potekala od Pontebe preko Montaža — Kamina — Jalovca — Matajurja na reko Idrijo, potem v sredini med Palmanovo in Cervignanom po rečici Avši v morje. Torej na bivši deželi Küstenland ter na majhnem delu bivše Kranjske in Koroške. Njih število je okoli 400.000. Največje primorsko mesto je Trst,

ki danes hira, ker nima pravega zaledja. Prav tako kakor v Istri je tudi na Gradiškem. Ves jugozapadni del je že talijanski oziroma furlanski. Tako mesta Tržič — Monfalcone, Gradiška — Gradisca, Oglej itd.

Beneški Slovenci pa prebivajo zapadno od teh do črte Praprotno — Tarčent — Rezija — Ponteba. Tu jih je le okoli 40.000. Od te črte pa so bili Slovenci bolj ali manj raztreseni še tja doli do Tilmenta — Tagliamenta. Toda črv romanizacije jih je iztrebil tja do sedanje narodnostne meje. Kot dokaz, da so bili nekdanj tu Slovenci, slovenska imena mest: Čedad — Cividale, Humin — Gemona, Mužac — Muggio, Tumenice — Tolmezzo itd.

Tako je danes v Italiji 600.000 Jugoslovenov brez vsakih kulturnih pravic, nad katerimi vihti romanizacija svoj bič uničevanja. Absolutni fašistični sistem pa še močneje podpira s svojimi sredstvi razpad jugoslovenskega življa. Taka sredstva so: internacije zavednih Slovencev in Hrvatov, preganjanje slovenščine in hrvaščine, sama italijanščina v šoli, cerkvi in uradih, pogonjanje naših kmetij na boben, katere kupujejo Italijani z državnim denarjem, tako postane naš kmet brezdomec in s tem revež. Zalostno je tudi, da jih je začela zapuščati še cerkev, ki je edina tolažnica naroda v hudih urah. Čast njihovi ladji, ki kljubuje vsem uničujočim valovom in viharjem sredi razburkanega in pečečega morja, čeprav je že radi neprestanega gaganja in zaletavanja dobila večje ali manjše razpoke, skozi katere pronica voda v notranjost. Za vzdrževanje njihove ladje je padlo že dokaj zavednih mornarjev in jih tudi še mnogo bo, dokler ne bo mirno priplula v naročje matere domovine. Zato pojdemo tudi mi s svojo ladjo njim na pomoč iz varnega zavetja, da jim bomo pomagali pri rešitvi njihove ladje, da se bo mogla vrniti v naročje matete.

MLADINA STRELJA...

Bilo je v četrtek. Ura se je bila pomaknila že precej čez šesto, ko sem se spomnil, da sem zadnjič bral v našem listu, da se na ta dan vršijo strelske vaje Mladinskega odseka.

V »Pasazi« je bilo prav malo znanih obrazov; ljubljanske ceste so bile kot navadno veren dokaz naše velikomestnosti in modernosti, s katero se vedno ponasamo, posebno še sedaj, ko smo dobili pred »Pošto« v bel gumast plašč oblečenega stražnika in ko imajo ostali urejevalci »veleprometa« bele rokave. Ne vem, če se ta modernizacija res kaže v vedno brozgastih ulicah in hodnikih v kljub vsemu je pa vendar prav ta ulična voda bila glavni vzrok, da mi na cesti ni bilo več obstanka in sem se raje odločil, da obiščem strelce.

V stolpu protestantske cerkve na Gosposvetski cesti je ravno odbila pol sedmo, ko sem vstopil v vežo restavracije pri »Levu«. Prebredel sem vodo, ki se je v krasnih mlakah nabirala na dvorišču in me spominjala dni, ko so naši pradedi, stari Slovani, brodili v čolnih po močvirnatih krajih svoje prvotne domovine.

Pred vrati salona, kjer se vršijo strelske vaje, me je sprejelo zamolklo pokanje. V kljub temu, da to prasketanje ni posebno prijalo mojim ušesom, sem vendar pomislil na strelske jarke in z zavestjo, da to v primeri z vojno najbrže ni veliko, sem pritisnil na kljuko, odprl vrata in že sem se znašel v dvoranici. Mojim očem se je nudila zanimiva slika: v prednjem delu je mrgolelo precej mladih ljudi, zadnji del dvorane pa je bil prazen, to se pravi, ljudi ni bilo, pač pa so ob zadnji steni stale črne table, na katerih so bile majhne bele tarče. Ušesa so se mi že nekoliko privadila in preril sem se med mlade in mladenkama nekoliko naprej k mizi, kjer je g. Delea, blagajnik Strelske družine, delil naboje mladini, ki je želela streljati.

Stopil sem bliže in ga pozdravil.

— Zdravo... lepo je, da ste tudi vi prišli med nas! mi je odvrnil.

— Saj veste, sem odgovoril, človek stopi rad med našo mladino. Pa za naš list bi rad kaj napisal. Vi, ki prodajate strele, boste gotovo najboljše vedeli, koliko jih približno to mravljišče požene na večer v črne table?

— V črne table bolj malo, veliko več v črno piko sredi tarče, je ponosno odvrnil g. blagajnik.

— Kaj tako spretni, da so, sem se začudil in takoj nadaljeval, dajte, povejte mi kaj več o tem; naše čitatelje, ki še niso člani MO, ho to gotovo zelo zanimalo.

— O, to vam bo pa najlaže razložil kapetan v pokoju g. Per. Njemu je namreč Strelska družina poverila vodstvo teh vaj; pa strokovnjak je in ker stalno opazuje napredek pri streljanju, vam bo to najlepše in najzanimivejše povedal. Glejte, tam ob mizi stoji; ta, ki je ravnokar nekaj ukazal...

Ker se je ravno nekoliko oddaljil od strelcev, sem hitro stopil k njemu in ga prosil, če bi mi lahko kaj povedal o tem zanimivem sportu, ki ga je pričela sedaj gojiti ta mladina.

Prijazni gospod kapetan, ki pri človeku ne hote vzbujajo obzir in spoštovanje in je kot ustvarjen, da nudi tej mladeži potrebno znanje, ki ga mora imeti vsakdo, ki želi pravilno streljati, mi je odgovoril:

— Kar vprašajte, kajti ne vem dobro, kaj bi posebno zanimalo čitatelje »Naše Volje«.

— Ker ste že tako prijazni, dovolite mi to-le: ali se vedno toliko mladine udeležuje streljanja?

— Ne vem dobro kaj mislite s tem, ali se vam zdi število tako majhno ali preveliko; priznati moram, da je zanimanje od začetniških vaj, ko smo se bavili s teorijo, pa do danes precej padlo, kajti v začetku je prihajalo sem kakih sedemdeset članov, no, danes jih vidite pred se-

boj le kakšnih trideset, kar je, če pomislimo, da je konec semestra, še dovolj veliko število.

— Omenili ste teoretične vaje; kako pa so te potekle?

— Streljanje brez temeljnega znanja ni nikakor mogoče, kajti niti misliti si ne moremo, kaj se vse lahko zgodi s tistim, ki ne zna upravljati s strelnim orožjem. — Trenutek, je dejal g. Per, stopil k prvemu strelcu in si od njega sposodil puško ter se z njo vrnil k meni. — Glejte, ta in vse druge puške, ki jih vidite tukaj so malokalibrske. Ta-le je tipa Walther, tista s katero streljajo na drugo tarčo je »Simsonka«. Druge so nekoliko starejšega uzorca Mauser. Vse prirejene za naboje kalibra 5,6 mm. Prvo, kar sem povedal svojim gojencem, je bila razlaga puške sploh, posebej še malokalibrskih, s katerimi streljamo v sobah. Pri vsaki puški ločimo bistveno različna dela: lesenega — kopito in kovinskega — cev. Poleg tega opazite že na zunaj petelina in zapirac oziroma odpirac. Tu na cevi vidite dve muhi, prednjo in zadnjo, ki služita, da uravnajo smer strela. Tu pri roki imam model s katerim sem razlagal uporablanje muhe. Povečano vidite tukaj, kako mora izgledati prednja in zadnja muha, ko s primernim očesom vizirate sredino tarče ali pa kak predmet. Pri streljanju mora vsakdo puško krepko stisniti v rame, nikoli ne na nadlaktnico, če je pri mizi, naj trdno stisne komolce k mizi, nato naj nasloni lice h kopitu, zameži če je desničar z levim očesom, sicer obratno, nekaj časa meri in ko ulovi točko na muhi, naj pridrži nekoliko sapo, nato pa pritisne petelina počasi do prve »noge«...

— Oprostite, kako ste rekli — »noge«? sem ga prekinil.

— ...i, seveda gotovo ne veste, da vsaka boljša puška pri pritiskanju na petelina ima dve razdobji, ki ju slab strelcec navadno ne upošteva. Če namreč hipno potegnute za petelina, bi se moral zgoditi čudež, da bi zadeli tisto, kar ste merili, če pa počasi povlečete petelina do prve »noge«, kakor imenujemo prvo razdobje, in nato pritisnete samo še za milimeter, strel ne bo zgrešil svoje smeri. V ozadju sobe vidite pet stojal; v sredi črne ploskve stoji tarča.

Večkrat sem slišal o točkah, ki jih je kdo dobil pri streljanju; kako štejete to?

— Če kdo zadene belo piko v sredi, beleži 5 točk. Črni okoliš te pike 4. Vsi ostali kolobarji dobijo vedno eno manj, če štejemo iz srede tarče. Maksimum, ki ga kdo lahko dobi, bi bil 25 točk, to pa se celo odličnim strelcem, posebno pri unetni razsvetlavi težko posreči. Med dobre strelce mirno lahko štejemo tiste, ki dosežejo pri petih strelih 21 točk. V nekaj besedah sem vam sedaj povedal veliko; seveda to še ni vse in marsikaj bi še morali zvedeti, da bi vam dal puško v roke.

— G. kapetan, sem poprosil, še nekaj vprašanj.

— Trenutek počakajte, mi je odgovoril ter glasno, da so ga slišali po vsej dvorani, dejal: — Orožje iz rok! Zamena tarč in prostorov!

Peč jih je vstalo s prostorov, pet se je nanje znova vsedlo. Ko je vojak zamenjal tarče, sem prislunil. Okoli vsakogar, ki je dobil dokaz

svojega znanja, se je takoj zbrala gruča, ki je sedaj hvalila, sedaj kritizirala:

— Ni slabo, 18 jih ima!

— Ali si videl na št. 2. Stiri v črno. Toda ena mu je ušla...

Novi so se že pripravljali. G. Per daje nasvete. Ravno se mudi pri nekem dekletu, ki pri najboljši volji ne more zatisniti levega očesa: sedaj gleda z levim, sedaj meži z obema, desno pa na noben način noče ostati samo odprto. Z združenimi močmi in z najrazličnejšimi tolmačenji, se je mladi amaconki posrečil eksperiment. Peng... peng... strel za strelom pada. Za hrbiti strelcev pa opazujejo tovariši njihovi uspehe.

— Ta je dobra.

— Nič ne vidim, najbrž je v črnem.

— Seveda, v tabli...

— Posodi kukalo, bomo videli.

— Bravo, pet, bela pika...

Strelce pa to ne moti. Nabijajo, merijo, prožijo in prožijo. Tedaj je g. kapetan znova stopil k meni.

— Pomagati in svetovati moram vedno.

— Najbrž Vas motim, toda dovolite mi še to: kaj pa nesreče?

— Do danes se ni zgodilo še ničesar. Pri teoretičnem pouku, sem razlagal tudi moč proboja. Gotovo ne brez pomena. Tako vsaj vsakdo ve, kaj ima v rokah. Sicer pa je mladina izredno disciplinirana in manipulira z orožjem sila previdno; v ostalem ne sme imeti nihče in nikoli v roki orožja, iz previdnosti tudi nenabitega, če je kdo le nekaj korakov na tisti strani, kjer so tarče.

— In reflektorji nad stojali. Ali ni nevarnosti, da vam jih pobijejo s strelji?

— O, to pa ne. Preveč dobro merijo. Zgodilo se je sicer to zimo, da je po nekem strelu na prvo tarčo žarnica ugasnila. Fant, ki je streljal, je bil ves zaprepaščen. Toda izkazalo se je, da se je drobec krogle odbil od železnih priprav, ki pritrjujejo tarčo.

— Precej deklet vidim med fanti. Drže se sicer večji del pri peči. Toda tudi streljati sem videl nekatere.

— Gospod Per se je nasmehnil in dejal:

— Če bi bilo tu kakšno praktično kuhinjsko predavanje, pouk o šivanju ali kaj sličnega, bi jih bilo gotovo več. Prihajalo jih je sicer k prejšnjim vajam nekoliko več in ne mislite, da so slabo streljale. Upam pa, da se bo tudi med njimi našlo večje razumevanje, posebno če bi vedele, da je ta sport med dekleti drugih držav, kot so Anglija, Francija, Čehoslovaška, Amerika in celo Japonska, zelo razširjen in priljubljen. Res je, da so tam dekleta nekoliko bolj moderna in da hočejo tudi v tem oziru stati s fanti v isti vrsti...

— Kdo je pa najboljši med vsemi temi?

— Na to je silno težko odgovoriti. O tem vam bom lahko še ta mesec natančneje povedal, kajti priredili homo tekmovanje, ki bo skoro gotovo nagradno. No, tedaj bo to vprašanje vsaj v glavnem rešeno.

— Tekmovanje — tedaj bom zopet prišel pogledat, za danes pa g. kapetan, najlepša hvala! Veselo mi je stisnil roko in vedro stopil med mladino. Jaz pa sem se poslovil od te mladeži in njenih voditeljev in krenil v večer, zadovoljen in srečen; še živi viteški duh plemenite borbe in tekmovanja med našo mladino.

Voda mi je silila preko galošev... Skozi okna pa so mi na ušesa prihajali zamolkli in potlačeni ter vedno šibkejši poki puške: peng, peng...

San.

Voljaši in Voljašice!

Prijavljajte se za romanje M. O. S. D.
na Oplenac. Rok za prijave je podaljšan.

KRÍŽEN ŠIRNČU SVETA PO PISANO ROBO



Po vsem svetu se mrzlično pripravljajo na bodoče zračne napade.

ČEBULOJEDCI

Kakor daleč nazaj pomni zgodovina, so južnjaki vedno zelo čislali čebulo. Egipčani, Židje, Kitajci in Perzijci so jedli čebulo najrajši sirovo in jim je bila v tej obliki — lahko rečemo — narodna jed, kot pri nas klobasa in kislo zelje. Pri Grkih je veljala čebula za delikateso. V Italiji poje Homer o »čebuli, ki mami k pi-jaci«, ker so jo takrat zmerom dajali gostom. Čim bolj pa je kultura rasla, tem bolj je ugled čebule padal. Poslej je niso več jedli sirove, ampak le kot začimbo drugih jedi. Že pri Grkih in Rimljanih v poslednji dobi je bila v boljši družbi čebula na slabem glasu. Duh po čebuli in česnu je izdajal rajo in tako je ostalo do današnjih dni, dasi spada čebula — objektivno gledano — med najbolj zdrava hranila.

Naza! Naza! Naza!

(Roman iz kanadskih lovišč.)

Jonesu se je zdelo to skoro nemogoče — ali svojim očem je končno le moral verjeti. Še bolj nemogoče pa se mu je zdelo voditi vprego steklih psov. Toda ni jima preostajalo drugega. Bičala sta jih, da sta prvi dan prevalila dosti milj dolgo pot. Pri nekaterih psih je nastopila steklina s tako silo, da jih je moral Jones ustreliti.

Komaj je onemel odmev strelav, se je razlegalo iz daljave zateglo tuljenje volkov, ki so sledili sanem v veliki razdalji.

»Ho! Ho! Kje so volkovi!« je klical Rea.

Noč čakanja in oprezanja, noč brez spanja. Zopet sta krenila lovca na jug. Uro za uro vozeč, tekoč in korakajoč, sta poganjala uboge, utrujene in zastrupljene pse dalje. Ko je padla tema, sta dosegla jezero. Rea je postavil šotor med dve ogromni skali. Nato sta čakala na strašno, dobro znano tuljenje.

ZVOČNI SVET KOBILIC

Kakor znano je slušni organ kobilic v nogah. Učenjake je zanimalo, kakšne zvoke lahko do-jema ta živalca, pa so njeno uho vklopili v električni krogotok, tako da so se vse vibracije slišale v slušalki ali pa beležile na oscilografu. Na ta način so dognali, da sliši kobilica vse vrste zvokov samo kot nekako šumenje. Človeški glas izgubi pri tem vso svojo značilno barvo in ostane samo še ritem. Za zvoke, ki jih dojemamo ljudje, je kobilica gluha. Sliši šele zvoke, ki imajo nad 300 tresljajev na sekundo. Navzgor je pa njen sluh zelo »oster«, saj se je pokazalo, da lahko dojema do 45.000 zvočnik tresljajev na sekundo. Najskrajnejše kar sliši človeško uho, so zvoki do 20.000 sekundnih nihajev.

JEDILNI LIST PRIMITIVNIH LJUDSTEV

Naravoslovec Bristov, ki se je dal časa v znanstveni misiji mudil v Indokini, poroča o svojih opazovanjih med primitivnimi plemeni v Indokini, Laosi in Simu. Tu jedo domačini vsakovrstne hrošče, mravlje, kobilice, pajke, gosenice in razno drugo golazen. Bristovu se je polagoma posrečilo premagati nam civiliziranim ljudem privzgojeni odpor do hrane take vrste in ko se je navadil nanjo mu je prav dobro teknila. Domačini mrčesa ne jedo takega kakršen je, marveč pripravljajo iz njega vsakovrstne mrzle in tople jedi.

S čisto objektivnega stališča taki brani tudi mi kaj oporekati. Dočim n. pr. vsebujejo ribe povprečno 20 % beljakovin, jih vsebujejo pajki, ki jih jedo na Laosi 63 % in razen tega v izredno lahko prebavljivi obliki.

VIR

Ko je Mark Twain nekoč prisostvoval pridigi znamenitega pridigarja, mu je zelo ugajalo. Toda ko je pridigar končal, se mu je Twain približal in mu dejal: »Gospod, vašo pridigo sem že vso dobesedno čital in slišal!« Pridigar je vedel, da je to nemogoče in ga ostro zavrnil. Twain pa mu je obljubil, da mu bo naslednji dan prinesel knjigo, v kateri je vsa njegova pridiga zapisana. Ko je drugi dan prinesel s seboj slovar, mu je pridigar pač moral verjeti.

Prišlo je z mrzlim vetrom, tožeče cviljenje, grozno v svoji pomenljivosti.

Ker ni bilo ognja, so bili volkovi predrznejši. Iz bledega mraka so se prikazovale bele postave, gibčne in skrivnostne, s tihimi koraki vedno bliže. Psi so tulili od groze.

»V šotor!« je zaklical Rea. Jones je planil za tovarišem v malo zavetje iz platna. Obupano renčanje psov, ki ga je preglasilo tuljenje in hrope-nje volkov, je oznanjalo tragedijo, ki pa je bila le začetek druge. Jones je pogledal ven in videl belo gručo zveri.

»Svinca!« je zakričal Rea.

Hitro je izpalil Jones vse svoje naboje v klopčič pred šotorom.

Gruča se je razdelila; mršavi volkovi so skakali visoko v zrak in padali mrtvi na tla. Drugi so šepali proč, nekaj pa jih je napadlo šotor.

»Nobenega naboja ni več!«

Orjak je zagrabil sekuro in se postavil k odprtini šotora. Tresk! Težko železo je razklalo prvemu volku lobanjo. Tresk! Tudi drugi je padel. Potem se je postavil Rea v prehod med

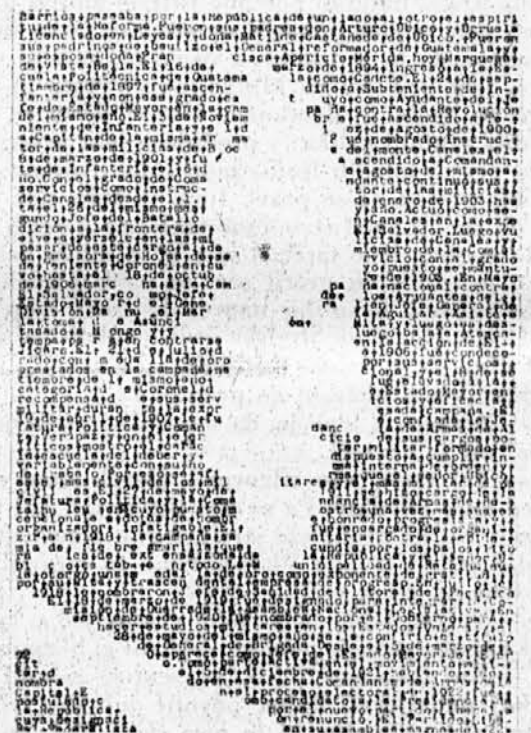
LETALA IN VARSTVO NARAVE

Neko sportno društvo v New Jerseyu (USA) je nadelo svojim članom-letalcem tudi nalogo čuvanja domačih gozdov in livad. Z ozirom na to, da čuvajo rastlinstvo najbolj ptice, se je društvo zlasti zavzelo za varstvo ptic in sicer na prav originalen način. Pozimi so donášali pticam hrano z letali. Vsako letalo je naložilo tovor papirnatih vrečic krme in jih potlej spuščalo na zemljo na primernih krajih. Pri padcu na tla se vrečica razpoči in zruje se raztrosi po tleh.

Ameriški časopisi prinašajo o tem obširna poročila in poudarjajo velik uspeh tega načina krmiljenja.

VZPODBUDA

Oče: »Ali vas je moja hči na kak način vzpodbudila?« Snubec: »O, da, dejala je, da ko bi se midva že poročila, da bi vi vedno plačevali starnarino!«



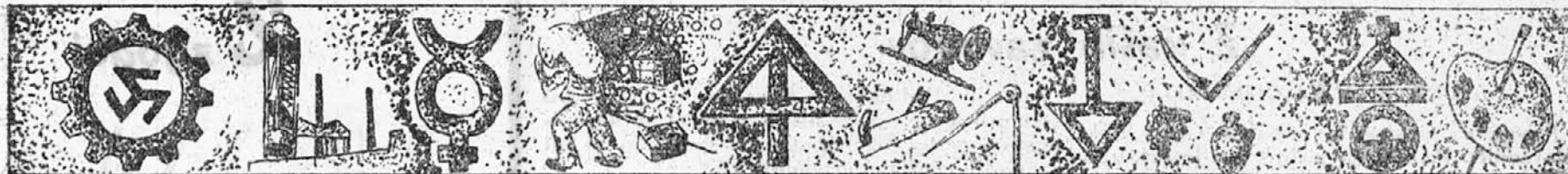
Portret iz črk pisalnega stroja

obe skali in čakal z dvignjeno sekuro. Volkovi so ga napadali, a niso mu mogli do živoga. Jones je z nožem v roki čakal v odprtini šotora. Že je dvomil o svojem razumu. Vse se mu je zdelo kot neke težke sanje. Naenkrat sta Reo napadla kar dva volkova hkrati. Slišal je hreščanje kosti; videl je, kako se je eden izmed volkov zavalil po snegu in kako je drugi ušel udarcu sekire in zagrabil Reo za bok. Slišal je, kako se je pretrgala obleka, nato pa je skočil kot mačka. Zasadil je nož v telo zveri. Zopet je napadel Reo volk. A opotekel se je nazaj, zadet od strašnega udarca sekire. Orjak je zapiral pot do svojega tovariša in do telet; niti besede ni dejal med bojem. Vse se je vršilo brez glasu. Rea je rabil za vsako zverino samo en udarec. Z občudovanja vredno gotovostjo je širil smrt in se ji sam izpostavljal — molče. Z bliskovitimi udarci je pobijal te bele, divje gospode severa. Ko so zveri zbežale, se mu je izvil krik v smrtno tišino:

»Ho! Ho!«

»Rea, Rea, kaj je z vami?« je vprašal Jones in plezal iz šotora.

»Nič, samo suknujič je šel k vragu, prijatelj.«



STEKLENE VZMETI

V laboratoriju Bellovo telefonske družbe v Ameriki se je posrečil postopek, po katerem se lahko izdelujejo vsakovrstne vzmeti iz kremenčevega stekla. Na primerno visoko temperaturo segrete paličice iz kremenčevega stekla se navijajo v obliki spiral na posebna jedra, na katerih se polagoma ohladi, tako da ohranijo dano obliko. Te vrste vzmeti so izredno elastične in se dajo izdelovati v tolikšni občutljivosti, da se podajajo za ca. četrtrinko milimetra na vsak miligram obtežitve.

LEPOTIČENJE MED OPICAMI

Proučevatelj živalske psihologije Tinklepaugh je opazoval nek opičji par pri toaleti (vulgo medsebojnem obiranju bolh in uši). Dobil je vtis, da vsa procedura ni namenjena toliko zatiranju golazni, kolikor neke posebne vrste lepoticenju. V tej sodbi ga je še podkrepilo vedenje samca potlej, ko so ga za delj časa ločili od samice. Med tem, ko sta bila samec in samica vsak v svoji kletki, so samici zrastle obrvi, tako da je bila videti zdaj vsa drugačna kakor pred ločitvijo. Ko so ju spravili spet v isto kletko, se je takoj videlo, da samcu sprememba ni všeč, zakaj nemudoma je začel olepšavati svojo boljso polo-

vico po lastnem okusu. Dlako, kar je je bilo preveč v obrvih, je populil, predolge kocine pa pogrizel. Tako dolgo je ni pustil pri miru, dokler ni imela starega videza.

Vprašanje je zdaj, ali je odpravljanje nadležnih dlačic spakovanje s strani opice ali pa... narobe?



ZA DOBRO VOLJO

A: Kaj se ti pa kar samó smeje?
 B: Saj se bi tebi tudi, če bi bil dvakratni svetovni prvak!
 A: ???
 B: Aljehina sem premagal v boksu in Luisa v šahu!

ČITALEC MISLI

Dva znana čitalca misli sta imela, ko sta nekoč potovala, skupni cilj. Molče sta si sedela že kake pol ure v kupeju nasproti. Naenkrat se eden od njih dvigne strašno nervozen: »Tega vašega nasprotovanja ne morem več prenašati!« S temi besedami je zapustil oddelek.

PREVEČ NI DOBRO

Dr. L. Thatcher poroča, da so nedavno pripeljali v Edinburghsko bolnico 18 mesecev starega otroka, ki zaradi slabo razvitega telesa ni mogel sam hoditi. Dete je kmalu umrlo, obdukcija je pa pokazala nenavadno močan sesedek apnenca v ledvicah. Zdravniki so kasneje izvedeli, da je dobivalo dete vsak dan dvojno porcijo zdravniško predpisane obsevanega Ergosterola in to tudi poleti, ko je bilo na morju. Vitaman D, ki ga je dobival otrok v zdravilu, je bil namenjen kot obrambno sredstvo proti rahitisu. V tem primeru pa je bilo odsedanje apnenca v ledvicah tako močno, da le-te niso mogle več opravljati svojih funkcij.

MAJA PRIDE »LZ 130« ŽE V PROMET

Zračna ladja »LZ 130«, ki je dvojček pred meseci ponesrečenega zrakoplova »Hindenburg«, bo predvidoma predan prometu že maja meseca 1938. Ladja, ki bo polnjena s helijem, bo mogla sprejeti na krov 40 potnikov poleg posadke. Iz Amerike že prihajajo velike pošiljke helija. Prekomorski promet »LZ 130« se bo pričel v poletju. Med tem časom bodo začeli graditi novo ladjo, ki bo mogla sprejeti na krov preko 100 potnikov.



Kači odvzemajo strup za zdravila

Trije ubogi psi so bili mrtvi, četrti in zadnji ju je še enkrat žalostno pogledal in ostal mrtev.

Zimska noč je postala za lovca samo nekaj podzavesten spomin, samo težke sanje, katerih resničnost so dokazovala sama trda, mrzla telesa volkov, ki so ležala v sivi jutranji svetlobi.

»Če bi imela kaj jesti, bi lahko postavila kočjo,« je dejal Rea, »Toda volkovi in psi so strup.«

»Ali naj zakoljem eno od telet?« je vprašal Jones.

»Ho! Ho! Če pekel zmrzne in če imava poginiti od lakote, tega ne storim.«

Jones je našel med svojimi stvarmi še eno samo patrono in s to edino v njegovi puški sta se napotila dalje proti jugu. Nove sledi karibujev so vzbudile nove nade v možeh.

»Poglejte, tam, med drevjem,« je zašepetal Jones in izpustil vrvi svojih sani. Med črnim drevjem so se premikale sive postave.

»Karibujji! Hitro! Streljajte! Toda ne smete zgrešiti!«

Toda Jones je čakal. Vedel je, kakšno vrednost ima njegova zadnja krogla. Šele, ko je karibu korakal preko jase, je stisnil puško k ramenu

in sprožil. Jelen se je zgrudil, skočil zopet pokonci, stekel po griču navzdol, padel in ostal negiben.

Ura počitka, z ognjem in mesom, je naenkrat lovcema izpremenila svet. Blesčeča dežela je izgubila svoj mrz in svojo grozoto.

»Kaj je to?« je zaklical Jones.

Sledovi mokasinov različne velikosti, vsi obrnjeni proti severu, so ustavili lovca.

»Proti severu! Kaj naj vendar to pomeni?« Rea se je razgledoval še dalje in majal z glavo.

Zopet noč, jasna, mrzla, srebrna, zvezdnata, tiha noč! Lovca sta počivala in čakala neprestano na strahotno tožeče tuljenje. Zopet dan, bel, negiben, pust, tih dan! Lovca sta potovala dalje, dalje in vedno dalje in čakala neprestano na strahotno tožeče tuljenje. Ko je prišel mrak, sta bila samo še trideset milj oddaljena od njune kočje. Sedaj samo še en dan!

Rea je govoril o svojih kožah, o krasnih belih kožah, ki jih ni mogel vzeti s seboj. Jones je govoril o svojih malih teletih in jih prijazno opazoval, ko so iskala pod snegom mahovja.

V tej noči je njuna pazljivost popustila. Preutrujena narava se je uprla in oba moža sta zaspa.

Rea se je prvi zbudil. Odvrigel je odeje in šel iz šotora. Njegovo jezno renčanje je poklicalo Jonesa za njim.

Neposredno v bližini šotora so ležali majhni bizončki na okrvavljenem snegu z otrdelimi udi, mrzli, mrtvi. Sledi mokasinov so pričali o poteku tragedije.

Jones se je naslonil na tovariša:

Orjak je dvignil svojo ogromno pest:
 »Jackoway brez lesa! Jackoway brez lesa!«
 Več ni mogel dejati.

Severni veter v tenkih, temnih, čudovito oblikovanih rečicah je stokal in vzdihoval:

»Naza! Naza! Naza!«

Ž naših zavodov

I. DRŽ. REALNA GIMNAZIJA

Prešernova proslava se je vršila 8. t. m. v šolski telovadnici. Priredil jo je literarni krožek »Polet«, ki je s tem pokazal, da je zmožen za prireditve večjega obsega. Velika telovadnica je bila polna do kraja: dokaz, da mladina le ni tako brez smisla za kulturne vrednote, kot se čisto govori.

Prireditve so se udeležili direktor dr. Capuder, večina profesorskega zbora, mnogo staršev in dijakov drugih šol, največ pa seveda dijakov našega zavoda.

Proslava se je pričela z državno himno, ki jo je zapel mladinski zbor pod vodstvom profesorja Rančigaja. Nato je pozdravil navzoče predsednik literarnega krožka Glavan in obrazložil namen proslave: posmrtna zahvala pesniku, ki je ustvaril slovenski pesniški jezik in mnogo pripomogel, da smo Slovenci postali narod.

Sledil je govor sedmošolca Dušana Pirjevca, ki je dobro in izrazito označil Prešerna in njegovo dobo, glavne točke pesnikovega življenja in nastanek večjih pesniških del v zvezi z udarci usode, ki so trli pesnika drug za drugim. Predavanje je bilo skrbno pripravljeno in je, kot rečeno, dobro osvetlilo duhovno podobo našega največjega pesnika. Edino pri orisu Prešernovega odnosa do Stanka Vraza in ilirizma je predavatelj zašel v tendenčnost, ki ga je zavedla v pretiravanje, češ da je bil ilirizem že v kali popolnoma zgrešeno in nemogoče gibanje, ki je moralo propasti. To izražanje je bilo neumestno, saj se je ilirsko gibanje zelo razmahnilo po Štajerskem in Koroškem; toda njegovi voditelji med sabo pač niso imeli duha, enakega Prešernu, ki je odklonil ilirizem predvsem iz utilitarnističnih vzrokov. Ta del predavanja je nekoliko pokvaril sicer odlični vtis govora.

Naslednja točka je bila deklamacija Sonetnega venca, ki jo je pripravil Z. Žolger. Vseh 15 sonetov je deklamiral skladno in s toplim občutkom, tako da je bila ta točka višek proslave. Ob njegovem sijajnem podajanju je vsak poslušalec lahko začutil globino Prešernove poezije, obenem pa nemo opozorilo vsem: ne zadostuje čitati ali znati Prešerna; treba ga je razumeti! Deklamator zasluži tem večje priznanje, ker je deklamacijo pripravil popolnoma sam in to, razen par komaj opaznih napak v izgovorjavi, neoporečno.

Sledile so še tri recitacije (Gazela, Mornar, Pevcu), ki pa so za prvo zhatno zaostajale, dasi so se recitatorji tudi tu potrudili. Nastopil je tudi pevski zbor, ki je izvajal dve pesmi: »Štru-

nam« in »Pod oknom«. Sicer številni zbor je bil omejen le na učence nižjih razredov in na dvo-glasno petje. Pri štiriglasnem izvajanju bi bil zapustil neprimerno globlji vtis.

Prireditve, dostojna pomembne obletnice, je imela tudi materijalen uspeh, saj je krožek nabral dokaj denarja, ki je namenjen zbirki za odkup Prešernove rojstne hiše.

Literarni krožek je s to proslavo dokazal svoj *raison d'être*. Želimo mu čimveč uspehov v nadaljnjem delovanju. *pt*

MURSKA SOBOTA

Sobota? Morda se boš začudil, dragi čitatelj, in mislil: »Kaj, ali tudi v Soboti, v oddaljeni Soboti, sredi Prekmurja nekje, kaj delajo? Potem boš pogledal še enkrat naslov: »A, saj je poročilo z zavoda, z gimnazije!« Tu že seveda nekaj delajo. Dragi čitatelj in — zmotil se boš! Najvišji kulturni zavod, gimnazija s sedmimi razredi, gimnazija s tako težko priborjenimi višjimi razredi (prihodnje leto z vsemi osmimi) spi spanje pravičnega.

Nobeno društvo se ne zgane. Še o kakih odborovih sejah ni slišati. In koliko in kaj vse bi mladina lahko naredila! Koliko bi lahko Sobota, celo Prekmurje pričakovalo od svojega najvišjega zavoda!

V zadnjem času smo se vendar nekam premaknili. Soboška dijaška mladina se je zopet začela udejstvovati v Sokolu. Tako je bil po poldrugoletnem mrtvilu spet občni zbor dijaškega naraščajškega odseka Sokola Murska Sobota. Izvoljen je bil sledeči odbor: starosta Velnar Zoran, sedmošolec podstarosta: Kūhar Štefan, sedmošolec; Talanji Franc, sedmošolec; blagajnik: Katkaj Teska, sedmošolec; prosvetar: Šebjanič Franc, sedmošolec. Za ostale funkcije so bili izvoljeni še: Čisar Aleksander, sedmošolec; Perš Lida, šestošolka in Droč J., petošolec.

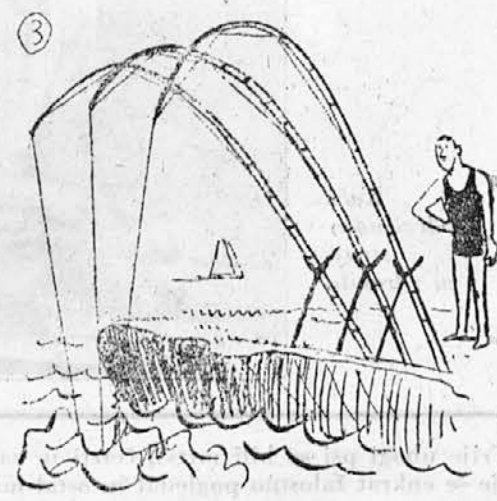
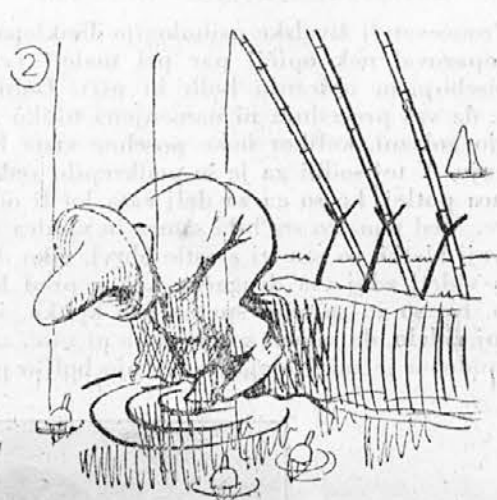
Naloga odbora je, da poživi društveno življenje, da vzbudi zanimanje za telovadbo in za ostale panoge.

Upajmo, da bodo vsaj te mlade sile izpolnile drobec onega kulturnega dela, ki ga Sobota pričakuje od svoje študirajoče mladine.

F. Janič.

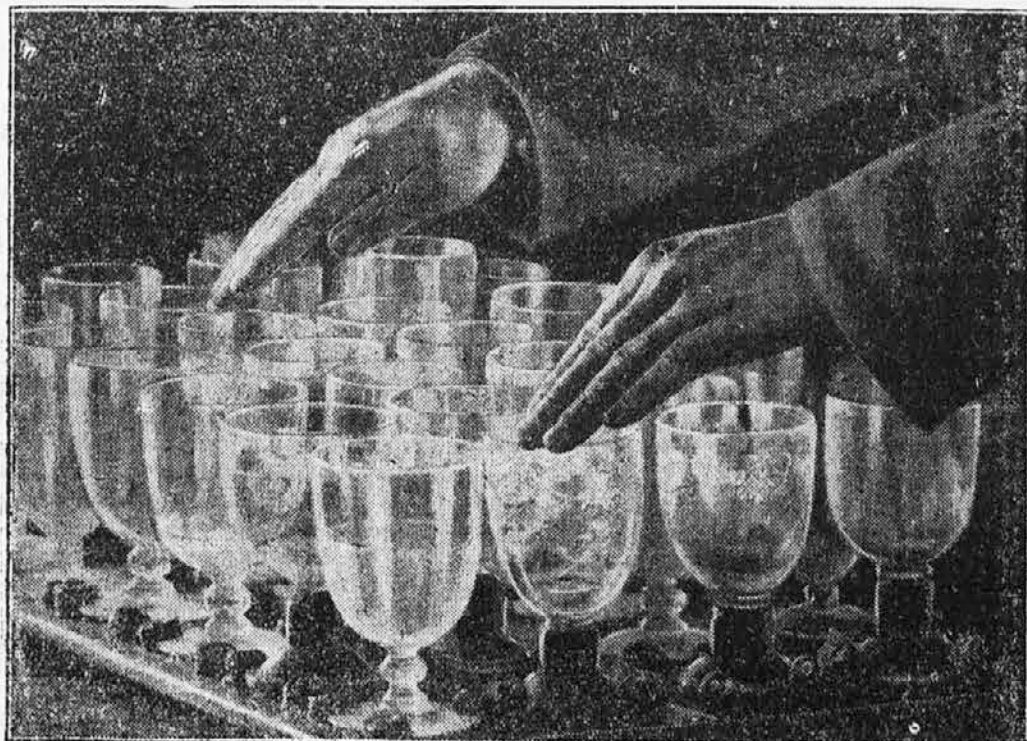
Kdor nacionalist, ta Sokol!

2 zgodbi



Žima v planinah

brez besed

Koncert
s kozarci

Tehnični obzornik

IZDELOVANJE VOTLEGA STEKLA

Pojem votlega stekla zajema vse vrste stekla za domačo uporabo kakor n. pr. steklenice, čaše, cilindre za svetiljke, lekarniške stekleničice, baloni za kisline itd.

Proizvodnja tega stekla se deli:

1. Topljenje sirovin v tekoče steklo,
2. Izdelava steklenih predmetov iz tekočega stekla,
3. Nadaljnje obdelovanje hladnega stekla z brušenjem, matiranjem itd.,
4. Shranjevanje v zavoje in ekspedicija.

Ad. 1. *Topljenje sirovin v tekoče steklo.* Steklo se v glavnem sestoji iz kremenčevega peska, apnenca in amonijakove sode. Te tri sirovine se zmešajo po določenem razmerju. Manj kot je v teh sirovinah kovine, tem bolj je steklo čisto. Ako steklo kaže nekako zelenkast ton, se mu doda kot kompenzacija nekoliko rdeče kovinaste barve (selena), vendar le v neznatni količini. V svrhu barvanja se doda steklu različne primese: kobalt za modro barvo, bakrov oksid za zeleno, selen za rdečo itd. Količina zavisi od tega, kako intenzivna naj bo določena barva.

Zmes sirovin se tali v pečeh, ki se grejejo z generatorskim plinom in to pri temperaturi 1300 do 1400 stopinj.

Industrija votlega stekla uporablja v glavnem dve vrsti peči: a) *Peč na lonce.* V teh pečeh se tali steklo v šamotnih loncih, ki obsegajo kakih 100 do 400 kg sirovine. V eni taki peči je postavljenih 8 do 10 takih loncev za taljenje. V vsakem loncu se lahko steklo tali v drugi barvi.

b) *Kadne peči.* V teh pečeh se steklo tali v samo enem bazenu. Bazen je narejen iz velikih šamotnih blokov, ki so izdelani iz čiste in najfinejše gline. Globina takega bazena znaša kakih 80 do 120 cm. Močan plinski plamen liže površino steklene mase, s katero je bazen napolnjen, tako da se steklo tali od zgoraj navzdol. Bazeni se grade večino s precej veliko površino in sicer od 4 do 100 m².

Pri pečeh je mogoče neprekinjeno dodajati maso. Prav tako je mogoče na drugi strani odzematati že raztopljeno steklo. Zato so bazeni mnogo bolj ekonomični in se tudi mnogo uporabljajo. Vendar se tu lahko tali steklo samo ene barve.

Ad. 2. *Izdelovanje predmetov iz votlega stekla.* Izdelovanje votlega stekla v toplu stanju se vrši: 1. z ročnim delom, oziroma s pihanjem z

usti, 2. s pomočjo strojev, ki jih upravljajo izvežbani delavci. Da se dobi zaželjena oblika predmeta, se uporabljajo kalupi. Za navadne kalupe se rabi navaden bukov ali črešnjev les, a za oglate in cizelirane oblike in sploh predmete, ki se izdelujejo v velikih množinah, kalupi iz litega železa. (Dalje)

NAJVISJE TEMPERATURE SONCA

Najvišja temperatura, ki jo na zemlji deli časa lahko vzdržimo, je temperatura v žrelu ogljene palice pri električni obločnici in znaša 3.600 do 4.000 stopinj C. Mnogo višja temperatura vlada na sončni površini. Fiziki jo soglasno cenijo na 6000 stopinj. V Zeissovem laboratoriju se je zdaj posrečilo s pomočjo posebnega paraboličnega zrcala sončne žarke tako koncentrirati, da se doseže v gorišču temperatura sončne površine 6000 stopinj. Zvezdarna v Pasadeni (USA) gradi zdaj »sončno topilnico«, to je pečico, zgrajeno na podlagi paraboličnega zrcala, kjer se bodo v žaru koncentriranih sončnih žarkov talile in izparivale najodpornejše kovine kakor cerij, torij, wolfram in molybden, tako, da jih bo mogoče tudi spektroskopično raziskovati. Ta reč je važna radi tega, ker se s pomočjo spektroskopije lahko dožene, ali so te kovine tudi na drugih nebesnih telesih.

SVETLOBA NAŠE ZEMLJE

Ko se bodo »astronavti« v hodočih stoletjih razgledovali iz raketnih ladij po vesemirju, bodo opazili med drugimi zvezdami tudi planet Zemljo, kot zvezdo izrazito modrikaste barve. Vsi planeti imajo barvno svetlobo in tudi zemlja ne dela v tem pogledu izjeme. Venera se blešči v beli barvi, Mars je rdeč in prav tako tudi planet, ki ga je odkril Percival Lowell, Pluton žari v rdečkasti svetlobi.

Svetlobo zemlje so odkrili astrofiziki po ovinkih. Kadar je luna v prvem krajeu, se namreč vidi poleg njenega svetlega dela tudi še ostala površina v medlih obrisih. Z lune se vidi takrat površina zemlje popolnoma osvetljena in del te svetlobe pada tudi na luno, od koder se zopet odbija nazaj na zemljo. Prav to je vzrok, da vidimo poleg kraja tudi ostali del lune in sicer s prostim očesom v nekakšni pepelnato sivi barvi. Spektroskopično razčlenjenje te svetlobe je pa pokazalo, da prevladujejo v njej modri žarki.

Quatorze juillet

FRANCOSKI PRVI DECEMBER

Ko smo lani slavili praznik našega narodnega ujedinenja, sem se spomnil 14. julija, dneva, ki sem ga preživel v francoski prestolnici. In nekam tesno mi je postalo pri srcu. Kdaj bo pri nas sleherni čutil ta dan, da je to praznik nas vseh, malih in velikih, revnih in bogatih, preprostih in učenih, da je to naš narodni praznik.

»Monsieurs vous savez, aujourd'hui c'est la veille du quatorze juillet, zelo bi mi ustregli, če bi prišli k večerji pol ure poprej.« Tako nas je prosil natak v našem prehranjevalnem centru. Morda smo se mu malo začudili, ker pri nas pač nismo vajeni, da bi tudi natakarji lahko praznovali državni praznik, a ugodili smo mu z veseljem.

»Ognjemet na Seini, velik koncert vojaške godbe pred mestno hišo, brezplačne predstave v Grand Opéra in v drugih gledališčih, nastop pevcev in plesalcev pariške opere na tem in tem trgu...« skoro četrtr ure nam je naš vodja prebiral program svečanosti za ta večer. »Kam?« Oficijelno vodstvo je sklenilo, da gremo k iluminaciji. Pa smo rekli, da ne gremo zraven. Hoteli smo ta večer doživeti Pariz v vsej njegovi krasoti, hoteli smo postati njegovi sestavni delci, hoteli smo čutiti in utripati s pariško ulico.

To se nam je popolnoma posrečilo. Ko smo se ob 3. uri zjutraj vračali domov, smo vedeli, da je Paris samo eden...

Stali smo v taksiju in skozi odprtino v strehi opazovali svet okoli nas. Dve uri je trajala vožnja in bilo je kot takrat, ko je Bog oče v veliki temi zaklical: »Fiat lux! Bodi luč!« To niso bile posamezne luči, niti »jezero luči«, vse je bila ena sama luč. Še ljudem so se oči bolj svetile kot ponavadi. Mi pa smo prodirali v svojem taksiju skozi gnečo ljudi s trga na trg, z bulevara na bulevar. Na vsakem oglu smo srečevali godbe, divili se spomenikom, zaviti v francosko trikoloro. Ves Pariz se mi je zdel kakor velik kondenzator, v katerem so se zbrale velike količine elektrike, ki se mora ta večer sprostiti. In nenadoma smo tudi mi začutili potrebo po sprostitvi in kar nezavedno je zadonela po ulicah slovenska pesem...

Na velikem trgu pa se je promet zagostil in izstopili smo. A tudi sedaj nismo hodili, marveč smo vse ulice preplesali. Pred vsako kavarno, gostilno, barom, po vseh ulicah, povsod smo plesali. Tu je igral orkester, tam je hreščala iz zvočnika harmonika; 14. julija pleše ves Pariz! In opijanili smo se še mi od tega prešernega veselja in smo plesali...

»Allons enfants! Marchons!« Na Elizejskih poljanah smo občudovali silo francoske vojske. Pešci, konjeniki, belci, črnici, godbe z 20 saksofoni, pa zopet godbe s samimi lesenimi piščalmi in velikimi bobni, najnovejše strojnice z 1200 strelji na minuto in ogromni, na tri dele razstavljeni topovi. Arabci na krasnih žrebcih, veseli vojaki na čisto novih motornih kolesih, tanki, pa letala, metalci ognja, vse to je bučalo, rožljalo, brnelo...

Bil je res veličasten pogled, ki je vzbujal tesnobo okoli srca.

Nad Parizom so se raztrgale megle in v bleščem žaru poletnega sonca je zablestel ogromni Slavolok zmage. Spominjal nas je velikih dni velikega Napoleona...

B. I.



Saša:

Črna roka

Kralj avtomobilov Mr. Morison je sedel v svojem naslonjaču v pisarni. V ustih mu je tičala debela smodka in pred njim na mizi je ležalo odprto pismo. V levem kotu pisma je bila naslikana velika črna roka in pod njo so stale besede: »Samo še šest dni...« Iz pisma je donela grožnja. Toda Mr. Morison si radi tega ni bil prav nič v skrbeh. Mislil si je pač, da je to navadna potegavščina. »Kaj vse se ne more zgoditi v našem velikem New-Yorku«, si je dejal. Toda kako se je prestrašil, ko je dobil drugi dan zopet pismo s črno roko v levem kotu z besedami: »Samo še pet dni...« Sedaj se je šele zavedal nevarnosti, ki mu preti. Sedaj se je šele spomnil, da je v New-Yorku družba gangsterjev, ki si je nadela strašno ime »Črna roka«. Vedel je, da se bo, če mu groze banditi pred katerimi trepeta ves New-York čez pet dni zgodilo nekaj strašnega. Mrzel pot mu je stopil na čelo. Pred oči se mu je prikazala črna roka. Večala se je, že je stegovala prste proti njemu, že ga je grabila za glavo, zdaj, zdaj, bo po njem. Ves zmeden je zdrvel iz pisarne naravnost na komisarijat. V pisarno je planil ves rdeč in brez klobuka. Okoli ust mu je ležala pena. Gospod komisar je Mr. Morisona komaj spoznal.

Mr. Morison se je ves izmučen in prevzet od groze sesedel na stol in podal komisarju pismo. Komisar je pismo prečital in pomilovalno pogledal gospoda Morisona. Potolažil ga je in mu obljubil, da bo njegov nebotičnik zastražil in da se mu ne bo moglo nič hudega zgoditi. Nekoliko pomirjen je Mr. Morison odšel. S svojim tajnikom je za slučaj smrti uredil vse stvari. Spisal je tudi oporoko. Z grozo v srcu je šel zvečer spat.

Naslednje jutro je zopet dobil pismo s črno roko v levem kotu in s strašnimi besedami: »Samo še štiri dni.« Mr. Morison se je ves izpremenil. Njegove roke so se tresle, bil je bled in neprespan. Pismo je takoj poslal komisarju.

Morda bom našel cekin...

Mesto je zavito v meglo, ko hitim iz gledališča. Ura je šele enajst, toda ulice so že čisto prazne. Vse spi, le tu ali tam mi pride nasproti družba, ki vzbuja pri vsakem človeku, ki ne prihaja iz gostilne, pozornost. Zavijem okoli vogala in že zagledam tik pred menoj starega možička s sivo brado, ki skoro tipa s svojo paličico po hodniku, kajti oči so mu že močno opešale. Pogledam natančneje in v njem spoznam očetovega znanca, s katerim sta še skupaj študirala. Roka mi je nehote segla po klobuku in globoko sem se mu odkril. Začuden me je pogledal s svojimi krvavimi očmi, kakor da bi me hotel vprašati, kdo sem, odkod ga poznam. Stopim poleg njega, mu pojasnim, kdo sem. Obraz se mu razjasni, stopi z večjo sigurnostjo, ko je začutil, da grem poleg, odmevi njegove palice pa so se votlo razlegali vselej, kadar se je dotaknila asfalta. Še deset minut ni do doma, toda pot se je vlekla. Pogovarjala sva se o tem in onem, dajal mi je nasvete in povedal mi je nekaj prav zanimivih dogodkov iz njegovega življenja.

»Bil sem dijak, prav tako kot vi. Živel sem v zelo slabih razmerah in večkrat sem komu potožil, če me je trla kaka skrb. Tako sem nekoč že skoro obupal, ko srečam tovariša, ki me je potolažil z besedami: »Ne obupaj, pojdi v življenje in morda boš prav ti, našel cekin!« Prijatelj, kateri mi je povedal ta stavek, sem pozabil, toda tega stavka ne. Razmišljati sem začel, kako bi postal srečen. V šoli nisem bil med prvimi in zato se mi je zdelo, da tu ne bom našel cekina, kakor se je pozneje tudi zgodilo.

Na Dunaju sem spoznal deklico, vitke postave, lepih kostanjevih las. Rad sem jo imel, srečen sem bil, toda ne dolgo. Ob večernih urah, morda

Popoldne je prišel komisar z najboljšim detektivom Mr. Baynesom in drugimi detektivi in stražniki v Morisonov nebotičnik. Pregledali so vso stavbo, kajti mislili so, da je mogoče kje skrit peklenki stroj. Zvezali so vse ključavnice z elektriko in pod vse tapete so napeljali električne žice. Mnogo detektivov pa je pazilo okrog nebotičnika na sumljive ljudi. Mr. Morison je bil živčno popolnoma uničen. Kakor senca je hodil po sobi gori in doli in pred očmi je videl črno roko. S strahom je čakal dneva, ko bo umrl. Torej le še štiri dni bo živel! Ta misel mu je bila neznosna. Vrgel se je na divan in zajokal kakor otrok.

»Samo še tri dni«, je grozilo naslednji dan pismo s črno roko v levem kotu. Torej samo še tri dni. Samo tri dni še in kralj avtomobilov Mr. Morison bo končal svojo karijero. Mr. Morison se je vdal v usodo. Komisar in Mr. Baynes sta se pripravljala na napad.

»Samo še dva dni...«

»Samo še en dan...«

Kralj avtomobilov je od strahu umiral. Štirje najboljši zdravniki so se trudili, da bi ga ohranili pri življenju.

Nastopila je noč. Ves nebotičnik je bil zastražen. V vse skrivne naprave so spustili električen tok in zapahnilo so vsa vrata z močnimi zapali.

Komisar in Mr. Baynes sta pripravljala orožje in dajala povelja. Vse je bilo nervozno. Nad vsemi je ležala nekakšna mora in vsi so s strahom čakali, kaj bo. Ob dveh ponoči je kralja avtomobilov Mr. Morisona od prestanega strahu zadela kap.

Naslednje jutro je prispelo pismo. Komisar ga je s tresočimi rokami odprl in prečital.

V levem kotu zgoraj je bila naslikana črna roka in pod njo so stale besede:

»Nič več ti ne bo treba šteti dnevov, danes pridem! Tvoj sin John.«

prav okoli te, ko se dandanes kazalec s tako težavo počasi premikajo, so včasih, ko sem bil z njo hiteli, kakor bi hoteli prehiteti mojo mladost. Hodila sva po ulicah, srečna, zadovoljna, nisva iskala zabav, ne posebnega ljubimkanja. dovolj je bil le skromen pogled, pogled, ki je segal v dno mlade duše in že sva bila srečna, vesela. Toda čas hiti, ona je odpotovala v Trst, tja k morju, staršem v naročje, jaz pa sem ostal zopet sam, sam sredi hiš, ulic, ki so me oklepale, kakor viteza oklep. Pisma so izostajala in končno je bila vez pretrgana, vse sem pozabil, da skoro čisto vse, le njen čisti, nedolžni pogled mi še dandanes pretrese dušo in jo bodri k novemu delu.

Vse življenje sem delal, nič več nisem iskal ženske, temveč delo, da delo sem iskal, kajti le tu sem še imel upanje, da bom morda našel cekin. Leta so minevala, brez sreče, da brez kakršnekoli sreče. Postaral sem se, leta so upognila moje telo, moj ponos, zgubala so mi obraz in strla upanje na boljšo bodočnost.

Še dandanes se ob prostem času spominjam mladih let, iščem in premišlujem, na kakšen način sem napravil cekin. Morda sem šel mimo njega in ga nisem spoznal, ker ga nisem v življenju še nikdar videl.

Prišla sva do njegovih hišnih vrat, kamor sem ga spremil, s tresočo roko je odprl vrata in izginil v temi. Težka vrata so se za njim zopet zaprla, jaz sem ostal pred njimi v življenju in premišljeval, kje in na kakšen način bi mogel najti cekin, da bi ga spoznal...

Ulica je bila prazna, strah me je bilo in odšel sem mimo brleče v vetru se gugajoče svetiljke v temno noč.

Jožef

Brata sem umoril...

Naše vlažno podkletno stanovanje v predmestju mi je vedno vzbujalo nekak strah, ki se je večasih stopnjeval do groze. Pomislite: soba, kjer smo stanovali je merila 6 x 4 m. Svetlobo je dobivala od edinega okna, ki je bilo pol nad zemljo in pol pod njo. Ob vsakem večjem nalivu je voda vdrla v ta prostor, ki smo ga imenovali stanovanje. Tu je stala v enem kotu pečica, ki nam je služila za štedilnik in omara za kuhinjske potreščine, a v drugem kotu je bila naložena vsa šara z dvema posteljama vred. Otrok nas je bilo četvero, trije fantje in eno dekle. Jaz sem bil s svojimi sedmimi leti najstarejši, a najmlajši je še ležal v podrtiji, ki se je pred davnim, davnim časom imenovala otroški voziček. Mati se je ukvarjala s priložnostnimi deli, oče je bil sicer skrben, a kaj, iz nič ni nič. Tods vse bi še bilo, če se ne bi zgodila očetu nesreča. Peljal se je s kolesom, pa se mu zakadi v kolo vsak dan skopano ščene iz boljše družine. Oče se je hotel mrhi umakniti, a pri tem se je že zaletel v pločnik, padel in obležal. Pretres možganov. Nekaj dni je ležal v bolnici, nato so ga radi pomankanja prostora odslovili. Ne vem, ali je vplivala ta nesreča nanj, ali pa je pričel piti iz samega obupa.

Osej je bil pri nas pravi pekel. Jaz sam sem se najraje potikal skupaj s predmestnimi paglavci. Šaj edino cesta mi je še ostala. Tu je bilo življe-

Človek bi bil rad

Sedim v podstrešni sobici in se učim. Knjige leže odprte pred menoj in s komolci se opiram na mizo. Mrak me je že skoro popolnoma zajel, le vrhovi daljnih gora se še blestijo v poslednjih večernih žarkih.

V isti pozi sem obstal. Zasmeljal se enkrat, dvakrat, pri tretjem mojem smehu pa se zdrznem, pogledam okoli sebe, če ni kdo slišal mojega histeričnega smeha. Pomislim, zakaj sem se smejal, smelial tako prisiljeno, da je tako votlo odmevalo. Mislim, kdo je človek. Jaz? Morda, morda ne. Ne kadim, ne pijem vina, ne hodim na zabave, stradam, nimam strehe, a obleka in obutev za silo. Vsega tega nimam, kar imajo drugi, morda celo preveč. In vsi ti, ki imajo vse to, so ljudje, a nad seboj dvomim, da jaz pa dvomim, da li sem človek, ker dandanes ne gledajo ljudje, ki so ljudje na razum in golo kožo, ampak na to, kar dela navadne idiote ljudi.

Tema se je zgostila, mraz je udril v sobico, skozi špranje pri oknu. Spomnil sem se, da potrebujem obleke, obutve, če hočem postati človek. Kako naj pridem do vsega tega? Pred menoj v temi pa so se pokazali temni, trudni obrazi

Na dan pogreba

»Oh, sirotek, umrl je. No, tega je pa res škoda. Kdo bi si mislil. Pred dobrim tednom sva še sedela skupaj v pisarni. Sicer pa je dovolj dolgo garal; sedaj bo pa užival v miru zasluženi pokoj. Ampak kdo bo prišel na njegovo mesto? Kalin? Ah, ne verjamem. Ta je še premlad. Sicer ima osem šol, pa še nekaj univerze menda, ampak nas je še nekaj starih. Pa preveč uporen se mi zdi. Vse hoče delati po svoji glavi. To ni prava mladina. Mi, ki smo še pod Avstrijo služili v tistih zlatih časih, smo drugačni tiči. Jaz vem, rekli so nam: Maul halten und weiter dienen! pa si lepo molčal in vse je bilo v redu. Sedaj pa pride ta mladi petelin in bi nas rad vse v kozji rog ugnal. Nas, ki smo že toliko skusili! Nak, tega pa že ne. Ampak k šefu bom pa vseeno stopil. Sicer ne, da bi se mogoče jaz pulil za tisto mesto, ampak saj veš, boli te le, če pride tak zelenec, pa te kar preskoči. Kam pa pride, če nam bodo taki smrkvanci ukazovali. No, jaz mu bom že podkuril. Ne vem, če se bom mogel zadržati, da mu je ne bom prislinil okrog

nje, sonce, vedno kaj novega. Doma pa preklinjanje, upitje in grožnje, vse pomečano z jokom treh mlajših otrok. Kaj sem toraj hotel delati doma? Edino kar sem lahko pričakoval, so bili udarci.

Nekoč smo sedeli z materjo pri takozvanem kosilu, ko prirojni domov oče. Bil je prav toliko pijan, da je bil besen. Vsi smo se razbežali, spotoma sem še pobral najmlajšega brata in ga odnesel na dvorišče. V stanovanju sta ostala oče in mati z drugim najmlajšim otrokom. Slišal sem očeta, kako je preklinjal mater in nas otroke. Moj najmlajši brat, ki sem ga držal v naročju, je pričel jokati. Da bi ga potolažil, sem ga pričel zibati sem ter tja in počasi stopati proti dvoriščnim vratom. Ker je Dušan neutešljivo vokal, sem ga pričel zibati v velikih zamahih. To ga je počasi pomirilo in celo nasmeh je spreletel blede ličee. Hotel sem ga nesti na cesto in mu pokazati avtomobil. Še vedno sem ga zibal v velikem loku na desno in na levo. Bil sem že pri vratih, ko me pokliče sestra in mi zavpije: »Pazi!« A bilo je prepozno. Ko sem poslednjič zanihal na levo, je udaril bratec svojo nežno glavico v betonski opornik in bilo je dovolj. Nihče ni zavpil, nihče ni zajokal in vendar je ugasnilo človeško življenje, življenje »krona stvarstva«.

Nekje sem čital, da se je grafica Esterhazy ustrelila, ko ji je poginil angorski maček.

sovrstnikov, ki delajo, se trudijo in od gladu in mraza umirajo.

Zakričal sem, da zakričal in kričal vse huje, da bi izginili ti trudni obrazi, da bi se umaknila tema in mi posijalo sonce, da gorko sonce, ki bi me napravilo človeka.

Toda tema se ni umaknila, sonce ni posijalo in le veter je zatulil okoli oglov — umri!

* * *

Da Slovenci, kakor potrebujemo mi obleke in obutve, če hočemo postati dostojni ljudje, tako potrebujejo naši bratje onstran meja to, česar imamo morda mi preveč. Knjig potrebujejo, če hočejo ostati Slovenci. Treba jim je pomagati, drugače, bo tudi njim veter zatulil okoli meja — umrite! Če ne bodo naši bratje dobivali knjig, se slovenski jezik ne bo dolgo obdržal, bo izginil in naša kri se nam bo odtujila in nas morda ne bo poznala, ko ji bomo ponujali roko rešitve. Takrat bo morda prepozno, zato dajmo sedaj našim bratom onstran meja to, česar potrebujejo. Pošljimo jim to, kar imamo odveč, dajmo jim knjig in rešimo jih smrti. Jožef

ušes, temu smrkvav...« — »O, klanjam se, gospod Kalin, klanjam se. No vidite, tako počasi bomo šli vsi. Večkrat takole mislim, ali se je vredno puliti za vsa ta imenovanja, napredovanja in ne vem kaj še. Pred grobom smo vsi enaki.« — »Da, prav imate, gospod Sivec. Tudi jaz se na stara leta ne bi pretegnil za kaj takega. A sedaj, ko sem še mlad, je to moja dolžnost!« — »Oprostite, oprostite, prosim, gospod Kalin! Nisem mislil vas ali na vaše imenovanje na mesto tega, ki se danes pelje k večnemu počitku! Ne, res nisem mislil.« — »No vidite, tudi jaz nisem mislil, a sedaj vsaj vem, kam pes taco moli! Ne, ne bojte se. Na to mesto pridete vi, gospod Sivec!« — »Pa vi gospod Kalin?« — »Da, jaz sem pa od jutri naprej šef in drugo nedeljo se vzameva s hčerko našega dosedanjega šefa.«

»Oh, čestitam, čestitam! Iz srca čestitam!«

— »Ni potrebno, gospod Sivec! Saj veste, kako so vam rekli pod ranjko Avstrijo: Maul halten und weiter dienen!«

Lo-Pa-Hong in Župančič

»Mladi Borci«, glasilo one mladine, ki ji je slovenstvo ena najglavnejših točk njenega programa, so se v številki 28. t. m. spomnili nekega Kitajca Lo-Pa-Honga. Ob istem času so drugi listi pisali o šestdesetletnici Otona Župančiča. A »Mladim Borcem« se je zdel Župančič premajhen borec za slovensko kulturo. Zato so proslavili Lo-Pa-Honga, ki je gotovo (saj temu listu slepo verjamemo, da ima vse, kar napiše svoj pravi vzrok) veliko delal za slovensko stvar. Tako so pokazali svojo iskreno in nepopačeno slovenščino!

Čast, komur čast!

Tamirov:

VIAK

*V nočeh poslušam tvoj klopot železni,
poslušam vrisk lokomotive
in vem,
da sem uklenjen v svet prokleti
brez ljubezni!
Ustavi se!
Samo za hip se ustavi,
ti železni stroj,
jaz moram s teboj...*

NOČNA MELODIJA

*V noč in tiho perspektivo nemih hiš
gorijo plinove svetilke
črna, raztegnjena senca droga luči
liže po steni,
kjer dve okni nemi
za zastori skrivata ljubezen...*

*Iz dna se izvije šepet in smeh
V soj plinove svetilke raste senca dveh
in se zopet izgublja v temo.
Jaz grem za njima
in moja senca ju ne doseže več...
»Kaj še iščeš?« si pravim,
»saj veš vse« — — —*

*V noč in tiho perspektivo nemih hiš,
gorijo plinove svetilke.*

GLEJ DEKLE

*Glej deklo —
od nekod čujem tvojo ljubljeno pesem,
veš, tisto, ki si jo vedno zame pela!
Danes sem žalosten in tvoja pesem je vesela.
Daj, pridi k meni v samoto,
tvojo pesem bova skupaj pelaj
in bova vesela,
ti in jaz.*

*Dekleta in pesmi ni bilo.
Pesem je izzvenela
in deklo je s smehom šlo
mimo moje tihe samote...*

Branimir:

IZ DANASJNIH DNI

*Vprašanje novo je razvelo svet,
prepira vse se, trdi, dokazuje,
za »pet in dvajset« ta se ti bojuje
a oni vztraja: »Prav je dvajsetpet.«*

*Saj to je pravda Abderitov spet!
Nikakor ne: oblast nam ukazuje
in rabo ostro nam prepoveduje
besede strašne, grešne: dvajsetpet.*

*Ukazano! In bodi izvršeno;
vsem pametnim ljudem je pač vseeno:
kdor osel, osel je z obeh strani,*

*obračaj ga, nič se ne spremeni,
tako je pet in dvajset dvajsetpet
Oh, kaj izrekel sem, zdaj sem proklet!*



LAHKA ATLETIKA

V začetku meseca februarja so se začele v Sidney-u v Avstraliji nekake olimpijske igre angleškega imperija, ki združuje vedno najboljše sportnike ogromnega angleškega imperija iz vseh celin, ki so znane po vsem svetu. Rezultati prvega dne teh tekmovanj so naslednji: na 100 y (y = jard, 100 y = 91,4 m) je zmagal znani angleški sprinter Holmes v času 9,7 sek., kar je nov rekord teh iger in le za 3 desetinke sekunde slabši od svetovnega rekorda, ki ga ima Jesse Owens. Na 440 y (402,16 m) z zaprekami je zmagal v odličnem času 52,9 sek. Lowery. Na 880 y (804,32 m) je bilo toliko tekmovalcev, da so tekmovanje razdelili na dve skupini. V prvi je zmagal Allen (New Zealand) s časom 1:54,5, v drugem pa Boot v času 1:52,5 min., dočim je v kopju zmagal s precej slabim rezultatom Courtingt (Kanada) 62.00 m.

Kakor poročajo zagrebške »Novosti«, se bo vršil dne 6. marca t. l. v prvem nadstropju »Zagrebskega Zboraz« lahkoatletski meeting. Spored bo obsegal teke na kratke proge (sprinte), teke na dolge proge, skok v daljavo in v višino, ter celo met krogle, ki pa bo ovita v vulkanizirano gumo. Tekmovali bodo juniorji in seniorji. Ta korak zagrebških sportnikov moramo pozdraviti z največjim veseljem, kajti le športnik ve, koliko je vredno, če more tekmovati tudi po zimi. Tako smo dobili nekak jugoslovenski »Madison Square Garden«, samo da ga z njim ne moremo niti primerjati. Lahko pa rečemo, da bi bili tudi na takega lahko v Ljubljani ponosni.

V Davosu se je vršilo tekmovanje za svetovno prvenstvo v hitrostnem drsanju. Na tem tekmovanju se je zopet izkazal Norvežan Ivaar Balangrud, ki je na olimpijadi 1936 zmagal kar v 3 disciplinah in sicer na 500 m, 1500 m in 10.000 metrov. — Na 1.500 m je zmagal pri tem tekmovanju Eugestangen (Norveška) z časom 2:15,9 min., pred Balangrudom z 2:16,1 in Berschinsom z 2:16,4 min., kar priča o zelo hudi borbi. Najzanimivejše je bilo tekmovanje na 10.000 m, kjer sta prišla Balangrud in Finec Mathiesen, ki je tudi znan z olimpiade, na cilj popolnoma skupaj in oba potolkla svetovni rekord Norvežana Carlsena, od 17:17,4 min. na 17.14,4 min., torej za cele 3 sekunde. Rekord in prvo mesto

pa vendar pripada Balangrudu, ker je vseeno prišel za širino dlani pred Fincom.

Na istem tekmovanju je bil na 500 m v času 5 minut, 2 krat porušen svetovni rekord, ki ga je držal Norvežan Eugnestaugen s 42,3 sek. Najprej je ta svetovni rekord porušil Američan Freisinger z 41,9 sek., nekaj minut pozneje pa si ga je Eugnestaugen v solo teku brez konkurence priboril nazaj v času 41,3 sek., dočim je njegov stari rekord (42,3) izenačil še Norvežan Krogh. Zanimivo je zlasti to, da so na prvih mestih letošnjega svetovnega prvenstva še vedno isti »kanonik«, kot na olimpijadi v Garmisch-Partenkirchen-u.

Vr.-Zo.

HOCKEY

V Pragi se mrzlično pripravljajo na svetovno prvenstvo v hockeyu, ki se bo vršilo od 11. do 20. februarja t. l. Prijavljena so najboljša moštva, tako postavbe Rumunije, Poljske, Madžarske, Švedske, Norveške, in seveda Čehoslovaške.

TEK NA LEDU

V St. Moritzu se je vršilo nedavno tekmovanje za evropsko prvenstvo ob zelo veliki udeležbi. Belgija, Francija in Poljska, ki so se sprva tudi prijavile, so nenadoma odjavile svojo udeležbo. Kljub temu je nastopilo devet držav. Rezultati so bili sledeči:

1. Sharp (Anglija), 2. Kaspar (Avstrija), 3. Alward (Avstrija).

BOKS

Najvažnejši dogodek zadnjega časa je pač zmaga Američana Braddocka nad Angležem Farrom. Vsi svetovni sportni časopisi so se o tem na široko razpisali, posebno seveda ameriški, ki so povzdigovali ob tej priliki ameriški sport v nebesa. V ostalem je bila pa ta borba res zelo velikega pomena, saj bo morda prinesla velika presenečenja v boju za svetovno prvenstvo.

Sedaj pa nekaj o borbi sami. Braddocku se je po desetih rundah posrečilo, da je po točkah premagal nevarnega nasprotnika. Borba je bila po navedbah strokovnjakov zelo lepa. V tretji rundi je zadal Farr Braddocku nizek udarec, radi katerega so se mu odbile točke. To je najbrž tudi vzrok za njegov poraz. Farr je hotel s hudimi udarci utruditi svojega nasprotnika, kar se mu pa ni posrečilo. Zgodilo se je baš nasprotno.

Farr je bil nad rezultatom boja tako razočaran, da svojemu nasprotniku ni hotel dati roke. Trdil je, da je »osleparjen«.

V berlinski sportni palači je belgijski svetovni prvak poltežke kategorije Gustav Roth potolkel Nemea Basselmana in s tem ohranil naslov prvaka.



Priprave za prvi mednarodni šahovski turnir v Ljubljani so v polnem teku. Novi odbor L.S.K.-a si je z vso resnostjo nadel nalogo, da bo turnir izvedel za Veliko noč in s tem ne le dostojno proslavil 25-letnico Ljubljanskega šah. kluba, ampak tudi pred svetom potrdil sloves našega šaha. Lista udeležencev (16) je približno že znana. Od inozemskih mojstrov so vabljeni Foltys (Čehoslovaška), Eliskases (Avstrija), L. Steiner (Madžarska), Castaldi (Italija), če slednji ne bo mogel nastopiti, ker ima istočasno v Milanu turnir, pride v poštev dr. Tartakower. Naš šah bodo zastopali dr. M. Vidmar, Pirc V., M. Vidmar jun., Preinfalk, Furlani in Šortli; ostalih šest mest bodo izpolnili štirje beograjski in dva zagrebška mojstra.

Pred kratim je bil zaključen v Parizu dvo-krožni turnir, ki je prinesel Capablanci lahko zmago, ki si je brez poraza nabral 8 točk. Slede mu Rossolimo 7½, Cukierman 5½, Snosko — Borovsky in Romi po 2, Anglarès 2.

Kakor poročajo je ponovni svetovni prvak dr. Aljehin odpotoval preko Trsta v Ameriko, kjer bo igral na večjem turnirju v Montevideu. Uruguay bo zastopalo pet igralcev, Argentinijo tudi pet, Paraguay bo postavil tri mojstre, Brazilija in Chile pa po enega.

Tudi ameriška velemojstra Rechevsky in Fine, ki sta med daljšim bivanjem v Evropi igrala na številnih turnirjih, sta se vrnila v New-York, kjer se bosta udeležila turnirja za šampionat USA, ki ga brani Rechevsky.

Dr. Lasker je pred povratkom v Evropo igral v New-Yorku simultanko in dosegel kljub svoji visoki starosti odličen rezultat: dobil je 20 partij, izgubil 2, remiziral 6. Igral je celo pod ne navadnim pogojem, imel je namreč na vseh deskah črne figure. Starega leva je porazila ameriška mojstrica Adele Rivero.

V Manhattan Chess Clubu (New-York) je odnesel prvo nagrado Kashdan, naš znanec z blejskega turnirja, ki več let ni bil na vrhuncu, pa izgleda, da si je nabral novih moči. Slede mu Willman, Cohen, Denker itd.

Iz Stockholma poročajo, da se bo 20. t. m. pričel match med Stahlbergom in Keresom. Dvoboj bo gotovo zelo zanimiv in bo prinesel živahne partije. Keres mora braniti svoj renome, Stahlberg bo pa kot domačin napel vse sile, da bo dvoboj odločil v svoj prid, saj je znano, da ravno v matchih razvije vso svojo moč in je pred leti povzročil v šahovskem svetu veliko senzacijo, ko je pred leti premagal velemojstra Niemzoviča in kesneje Spielmana. J. Š.

REŠITEV KRIŽANKE IZ ZADNJE ŠTEVILKE

Vodoravno: 1. R, 2. ras, 3. ponor, 4. seka-on, 5. kota-amor, 6. me-prus, 7. ro-il, 8. maj, 9. sam, 10. saga-xar, 11. tema-oral, 12. me-oris, 13. celea, 14. oje, 15. E.

★

LISTNICA UREDNIŠTVA

Tamirov! Le pošlji!
Pet. Božidar! Kaj je z nadaljevanjem?!
Vsem čitateljem! Pošiljajte prispevke!



Vesela
tekma